

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗ

ὑπό τοῦ Δρος S. E. THOMAS

Κατὰ μετάφρασιν κ. ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχους 2, τόμ. ΙΕ')

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

Μονοπώλια καὶ μονοπωλιακὴ τιμὴ

Μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς οικονομικῆς ἀπόψεως τῆς ζωῆς ἔχομεν παραδεχθῆ συνθήκας ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ. Δὲν ἔχομεν ἐπιτρέψει ἀνάμειξιν εἰς τὸν ἀνταγωνισμόν μεταξὺ πωλητῶν ἢ μεταξὺ ἀγοραστῶν. Εἰς τὴν πραγματικότητα δμως δὲν ὑπάρχουν πάντοτε συνθήκαι ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ. Ἡ οἰκοκυρὰ ἢ ὁποία εὐρίσκει ὑψηλοτέρας τὰς τιμὰς εἰς αὐτὸ τὸ κατάστημα παρὰ εἰς ἐκεῖνο, δύναται νὰ ἀλλάξῃ τοῦτο· ἀλλ' ἂν ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ τιμὴ τῆς κλωστής ἐκ βάμβακος εἰς ἓν κατάστημα εἶναι πάρα πολὺ ὑψηλὴ, οὐδὲν καλύτερον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ διὰ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἐμπορίου τῆς πρὸς εὑρεσιν χαμηλοτέρας τιμῆς. διότι ἡ μεγάλη ἐπιχειρήσις εἰδῶν ἐκ βάμβακος, «Κβούτς», παράγει τόσον μεγάλας ποσότητας κλωστής χρησιμοποιουμένης εἰς τὴν Βρεταννίαν, ὥστε ἐξ ἰδίας δυνάμεως ἐλέγχει τὴν τιμὴν πωλήσεως εἰς ὅλα τὰ καταστήματα καὶ δὲν ὑπάρχει ὑποκατάστατον διὰ νὰ χρησιμοποιήσῃ ἡ οἰκοκυρὰ ἀντὶ τῆς κλωστής. Τὸ ἐφαρμοζόμενον ὑπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως μονοπώλιον εἰς τὴν παραγωγὴν κλωστής ἐκ βάμβακος εἰς τὴν χώραν, δίδει εἰς αὐτὴν τὴν ἰσχὺν νὰ δρίσῃ τὴν τιμὴν εἰς τὴν ὁποίαν πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται τὰ πηγία κλωστής (κουβαρίστρες).

Εὐρίσκομεν τὴν αὐτὴν κατάστασιν καὶ σὲ ὠρισμένα ἄλλα πράγματα. Δὲν δύναμεθα νὰ ἀγοράσωμεν ἠλεκτρικὸν ρεύμα ἢ φωταέριον ἢ ὕδωρ ἀπὸ ἓνα ἐκ πολλῶν προμηθευτῶν καὶ νὰ ἐκλέξωμεν ἐκεῖνον πού ζητεῖ τὴν χαμηλοτέραν τιμὴν. Πρέπει νὰ ἀποκτώμεν ἕκαστον τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀπὸ τοὺς κατὰ τόπους προμηθευτὰς καὶ νὰ καταβάλλωμεν τὴν ζητουμένην ὑπ' αὐτῶν τιμὴν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, δὲν δύναμεθα νὰ ἐκλέξωμεν ποῖος θὰ μεταφέρῃ τὰς ἐπιστολάς μας ἢ πόσον θὰ πληρώνωμεν διὰ γραμματόσημα· δὲν δύναμεθα νὰ ἐκλέξωμεν μεταξύ διαφόρων προμηθευτῶν τηλεφωνικῶν καὶ τηλεγραφικῶν ὑπηρεσιῶν, καὶ δὲν δύναμεθα νὰ φέρωμεν ἀντιρρήσεις διὰ τὴν τιμὴν πού εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ καταβάλλωμεν διὰ τοιαύτας παροχάς. Αἱ ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι μᾶς παρέχουν τὰ ἀγαθὰ ἢ τὰς ὑπηρεσίας αὐτάς, ἔχουν μονοπώλιον, δηλαδὴ ἔχουν τὸ μόνον δικαίωμα ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν αὐτῶν. Ἐμεῖς εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ καταβάλλωμεν τὴν ζητουμένην τιμὴν, καὶ ἡ τιμὴ αὕτη δὲν σχηματίζεται κατὰ τὸν

ἴδιον τρόπον, ὅπως αἱ τιμαὶ αἱ ὑποκείμεναι εἰς τὰς συνθήκας τοῦ ἐλευθεροῦ ἀνταγωνισμοῦ.

Πέραν τῶν τοιούτων ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας, τὸ ἀπόλυτον μονοπώλιον σπανίζει. Μολοντί ἢ ἐπιχειρήσεις «Κόουτς» δύναται νὰ ἐλέγχῃ τὴν τιμὴν τῆς κλωστῆς διότι παράγει τοσοῦτον μέγα μέρος τῶν προσφερομένων ποσοτήτων, τὸ μονοπώλιον αὐτῆς δὲν εἶναι ἀπόλυτον. Ἄλλα: ἐπιχειρήσεις παράγουν ὁμοίως κλωστής. Ἄλλ' ἢ «Κόουτς» εἶναι εἰς θέσιν νὰ κυριαρχῇ εἰς τὴν ἀγορὰν διότι εἰσφέρει τοσοῦτον σοβαρῶς εἰς τὰς προσφερομένας ποσότητες. *Ἐκ τούτου, ἐκάστη ἐπιχειρήσις παράγουσα τοσαύτην ὑψηλὴν ἀναλογίαν τοῦ συνολικοῦ παραγωγικοῦ ἀποτελέσματος ἐνὸς ἀγαθοῦ, ἢ ὁποῖα δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν τιμὴν διὰ ρυθμίσεως τῆς προσφορᾶς, λέγεται ὅτι ἔχει μονοπώλιον τοῦ ἀγαθοῦ τούτου.*

Εἶδη μονοπωλίου

Ἑπάρχουν ποικίλα εἶδη μονοπωλίου.

Φυσικὰ μονοπώλια εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δημιουργοῦνται ἕνεκα περιωρισμένων παροχῶν πρώτης ὕλης. Παράδειγμα φυσικοῦ μονοπωλίου εἶναι ἡ προσφερομένη ὑπὸ τοῦ Καναδᾶ ποσότης νίκελ (τὰ 90 % περίπου τῆς παγκοσμίως προσφερομένης ποσότητος). Ἡ περιωρισμένη προσφορὰ ἔχει δημιουργήσῃ μονοπώλιον ἐπαρκῶς ἰσχυρὸν διὰ νὰ ἐπηρεάξῃ τὴν παγκοσμίαν τιμὴν τοῦ προϊόντος μολοντί ὑπάρχουν μέταλλα δυνάμενα νὰ ὑποκατασταθοῦν.

Κοινωνικὰ μονοπώλια εἶναι τὰ σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν παροχὴν ὕδατος, φωταερίου καὶ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος· καὶ μὲ τὸν ἔλεγχον τῶν ταχυδρομικῶν καὶ τηλεφωνικῶν ὑπηρεσιῶν. Αἱ ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας αὐτὰς ἔχουν μονοπώλιον, καθιστάμενον ἀναγκαῖον ὑπὸ τῶν *τεχνικῶν συνθηκῶν προσφορᾶς*· δὲν εἶναι πρακτικόν, ἢ εἶναι ἀκόμη καὶ ἀδύνατον, νὰ ἀσχοληθοῦν εἰς τοὺς κλάδους αὐτοὺς περισσώτεροι τῆς μίας ἐπιχειρήσεις εἰς δοθεῖσαν περιοχὴν, ἄνευ μεγάλων κοινωνικῶν δυσχερειῶν καὶ μεγάλης σπατάλης πόρων. Σκεφθῆτε τὴν δυσκολίαν τὴν ὁποῖαν θὰ ἀντιμετωπίζατε ἂν ἠθέλατε νὰ τηλεφωνήσετε εἰς τὸν λατρὸν σας καὶ ὑπῆρχον ἀρκεταὶ τηλεφωνικαὶ ἐταιρεῖαι καὶ σεῖς εἶχατε συμβληθῆ με μίαν καὶ ἐκεῖνος με ἄλλην. Σκεφθῆτε πόσας δυσκολίας θὰ ἐπέφεραν, ἂν ὑπῆρχον ἀρκεταὶ ἐπιχειρήσεις φωταερίου καὶ ἠλεκτρισμοῦ, τὸ δικαίωμα ἐκάστης νὰ σκάπτῃ τοὺς δρόμους μας καὶ τὰ πεζοδρόμια.

Εἰς ἄλλην ὁμάδα ἀνήκουν τὰ οὕτω καλούμενα **νομικὰ μονοπώλια**, δηλαδὴ μονοπώλια παρεχόμενα καὶ προστατεύμενα διὰ νόμου, μὲ προοπτικὴν ἐμποδίσσεως τοῦ ἀθεμίτου ἀνταγωνισμοῦ καὶ παροχῆς εἰς τοὺς παραγωγούς, συγγραφεῖς καὶ ἐφευρέτας τῆς εὐκαιρίας νὰ καρποῦνται τὰς ἀμοιβὰς τῶν προσπαθειῶν καὶ κόπων των. Τὰ διπλώματα εὐρεσιτεχνίας καὶ τὰ συγγραφικὰ δικαιώματα (copyrights) εἶναι νομικὰ μονοπώλια παρέχοντα τὰ ἀποκλειστικὰ δικαιώματα εἰς ὄρισμένα πρόσωπα νὰ πωλοῦν ὄρισμένα ἀγαθὰ καὶ νὰ χρησιμοποιοῦν ὄρισμένα εἶδη.

Ἑπάρχουν ἄλλαί τάξεις μονοπωλίων διὰ τὰς ὁποίας ὑπάρχει μικροτέρα δικαίωσις, ὅπως, π.χ. τὸ μονοπώλιον τὸ ἀποκτώμενον ὑπὸ ἐπιχειρήσεων παραγωγῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν συμβληθῆ μεταξὺ των μὲ σκοπὸν τὴν ἐξάλειψιν τοῦ ἐλευθεροῦ

ἀνταγωνισμού. Ὁ ἀντικειμενικός των σκοπὸς εἶναι νὰ φρουρήσουν τὰ κέρδη τῶν ἀτομικῶν παραγωγῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἔνωσιν διὰ τοῦ ἐλέγχου ἢ καθορισμοῦ τῆς τιμῆς εἰς τὴν ὁποίαν πωλεῖται τὸ προϊόν, ἢ διὰ τοῦ ἐλέγχου τοῦ παραγωγικοῦ ἀποτελέσματος οὕτως ὥστε ἢ εἰς τὴν ἀγορὰν προσφερομένη ποσότης νὰ μὴν εἶναι τόσο μεγάλη ὥστε νὰ προκαλέσῃ πτώσιν τῶν τιμῶν κάτω ἐνὸς ὀρισμένου ἐπιπέδου. Τὰ μονοπώλια αὐτοῦ τοῦ εἴδους καὶ οἱ περιοριστικοὶ παράγοντες εἰδρωῖντες ἐναντίον τοῦ δημοσίου συμφέροντος εἶναι ἐκτὸς νόμου εἰς τὴν Βρεταννίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας.

Αἱ δημόσιαι ἐπιχειρήσεις ἐν Βρεταννίᾳ εἶναι ὀργανωμένοι ὡς μονοπώλια, ἐλεγχόμενα ὑπὸ δημοσίων συμβουλιῶν καὶ διευθυνόμενα εἰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ὑπὸ τοπικῶν συμβουλιῶν.

Μονοπώλια ὑπηρεσιῶν

Παρὰ τὸ γεγονός διὲς πλείστα μονοπώλια σχετίζονται μὲ τὴν προσφορὰν ἀγαθῶν, μερικὰ τῶν ἰσχυροτέρων μονοπωλίων εἶναι τὰ ἐλέγχοντα τὴν προσφορὰν ὑπηρεσιῶν, ὡς, π.χ., ὁ μονοπωλιακὸς ἐλεγχὸς τῶν ἰατρικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὴν Βρεταννίαν ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἰατρικοῦ Συμβουλίου. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο, ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἰσχύος του, προσφερθείσης εἰς αὐτὸ ὑπὸ τοῦ νόμου, περιορίζει τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν ἰατρῶν καὶ χειρουργῶν εἰς δεδηλωμένους ἐπαγγελματίας ἰατροὺς, ἐπιτυχόντας εἰς ὀρισμένα τέστ τεχνικῶν γνώσεων καὶ ἱκανοποιήσαντας ὀρισμένας προδιαγεγραμμένας συνθήκας, καὶ οὕτως ἢ προσφορὰ ἰατρῶν εἰς τὴν Βρεταννίαν λέγεται διὲς εὐρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας μονοπωλίου—εὐτυχῶς—ἐνὸς μονοπωλίου ἀναγνωρίζοντος τὰς παραδόσεις τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν κοινωνίαν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μία ἰσχυρὰ *συνδικαλιστικὴ ἔνωσις* δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μονοπώλιον ὀρισμένης τάξεως ἐργασίας. Διὰ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰσερχομένων εἰς τὸ ἐπάγγελμα καὶ τῆς ἀρνητικῆς θέσεώς των ἐναντι τῆς χρησιμοποίησεως ὑπὸ ἐργοδοτῶν ἐργατῶν μὴ ἀνηκόντων εἰς τὴν ἔνωσιν, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τῆς ὑποστηρίξεως ὑπ' αὐτῶν σταθερῶν ἡμερομισθίων, αἱ συνδικαλιστικαὶ ἔνωσεις ἀσκοῦν περιωρισμένην μονοπωλιακὴν ἰσχὴν καὶ οὕτως ἐπιχειροῦν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς τιμῆς ἐργασίας ὁμοίαν τῆς ἐπιχειρουμένης ὑπὸ ἐνὸς βιομηχανικοῦ συνασπισμοῦ ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων αὐτοῦ.

Μονοπωλιακὴ τιμὴ

Τὸ γεγονός διὲς μία ἐπιχείρησις κατέχει μονοπώλιον δὲν συνεπάγεται κατ' ἀνάγκην διὲς ἢ ἐπιχειρήσις δύναται νὰ ὀρίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν ὑψηλοτέραν τιμὴν διὰ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὴν ὑπηρεσίαν της. Εἰς τὴν πραγματικότητα, πλείστοι τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν συνασπισμῶν, ποὺ ἔχουν φθάσει εἰς μονοπωλιακὴν θέσιν ἐπιδιώκουν ἠδύνημένα κέρδη, ὄχι διὰ τῆς ὑψώσεως τῆς τιμῆς ἐναντίον τοῦ καταναλωτοῦ ἀλλὰ διὰ τοῦ καταβιβασμοῦ τοῦ κόστους παραγωγῆς των, ἐπιτυγχανομένου 1) διὰ τῆς ὀργανώσεως εἰς μεγάλην κλίμακα καὶ τῆς συγκεντρώσεως τῆς παραγωγῆς εἰς τὰς ἀρτίως ἐξοπλισμένας ἐγκαταστάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐργάζονται μὲ πλήρη ἀποδοτικότητα· 2) διὰ τῆς ἐξαλείψεως τοῦ δαπανηροῦ ἀνταγωνισμοῦ εἰς

τὴν διαφῆμισιν καὶ τεχνικὴν τῶν πωλήσεων καὶ β) διὰ τῆς τυποποιήσεως τοῦ προϊόντος ἢ τῆς ὑπηρεσίας καὶ αὐξήσεως οὕτω τῆς γενικῆς παραγωγικότητος τῆς ὀργανώσεώς των.

Ἐπι πλέον, ἕκαστος μονοπωλητῆς πρέπει νὰ ἔχη πάντοτε ὑπ' ὄψει διὰ τὸ καθορισμὸς πολλῶν ὑψηλῆς τιμῆς εἰς πλείστας περιπτώσεις θὰ ἐνεθάρρυνε τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸν κλάδον νέων παραγωγῶν καὶ θὰ παρεκίνηε εἰς τὴν ἐφεύρεσιν καὶ κατανάλωσιν ὑποκαταστάτων, θὰ ὠδήγει δὲ εἰς κρατικὰς παρεμβάσεις εἰς τὸ μονοπώλιον πρὸς προστασίαν τῶν καταναλωτῶν.

Ἐπεταί, ἐπομένως, διὰ τὸ ἔλεγχος τῶν τιμῶν, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἰσχυροτάτου μονοπωλίου, εἶναι ἀρκετὰ περιωρισμένως. Ὁ μονοπωλητῆς δύναται, φυσικὰ, νὰ ὀρίσῃ ὅποιαν τιμὴν ἐπιθυμεῖ, ἀλλὰ κατὰ γενικὸν κανόνα ἢ πολλὴ ὑψηλὴ τιμὴ δὲν φέρει γενικῶς εὐνοϊκὸν δι' αὐτὸν ἀποτέλεσμα. Τίθεται λοιπὸν τὸ πρόβλημα: Εἰς ποίαν τιμὴν πρέπει ὁ μονοπωλητῆς νὰ πωλήσῃ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν μεγίστην καθαρὰν πρόσδοσιν, ὑπ' ὅλας τὰς γνωστὰς συνθήκας (περιλαμβανομένων καὶ τῶν συνθηκῶν ζητήσεως);

Ὁ μονοπωλητῆς, ὅπως κάθε ἐπιχειρηματίας, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ μέγιστον δυνατὸν κέρδος· προσπαθεῖ νὰ πωλήσῃ τὸ προϊόν του εἰς τὴν τιμὴν ποῦ θὰ τοῦ ἀποδόσῃ τὸ μέγιστον πλεόνασμα συνολικῶν εἰσπράξεων ὑπὲρ τὸ συνολικὸν κόστος. Δύναται νὰ υἱοθετήσῃ ἕνα ἐκ δύο τρόπων: δύναται νὰ πωλήσῃ οἰανδήποτε ποσότητα ἐκ τοῦ προϊόντος του ἐπιθυμεῖ εἰς χαμηλὴν καὶ ἑλκτικὴν τιμὴν, ἄλλως δύναται νὰ ὀρίσῃ οἰανδήποτε τιμὴν ἐπιθυμεῖ διὰ μικρὰν ποσότητα προσφορᾶς. Δὲν δύναται ὁμως ἀμφότερα νὰ πράξῃ—δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ οἰανδήποτε ποσότητα ἐπιθυμεῖ εἰς οἰανδήποτε τιμὴν ἐπιθυμεῖ. Ἡ τιμὴ του, ἂν αὐτὸς οὕτως δὲν τὴν ὀρίσῃ, πρέπει νὰ σχηματισθῇ, ὡς ἡ τιμὴ τῶν παραγωγῶν τῶν ὑποκειμένων εἰς ἐλεύθερον ἀνταγωνισμόν, ὑπὸ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως. Ἡ ζήτησις εὐρίσκεται πέραν τοῦ ἐλέγχου τοῦ μονοπωλητοῦ ἢ προσοχῆ του, ἐπομένως, πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὴν προσφορὰν ἢ τὴν τιμὴν. Εἰς πλείστας περιπτώσεις θὰ πωλῇ περισσότερα ἀγαθὰ εἰς χαμηλοτέραν τιμὴν παρὰ εἰς ὑψηλοτέραν. Τὸ ἐὰν ὀρίξῃ ἢ ὄχι ὑψηλὴν τιμὴν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ βαθμοῦ ἐλαστικότητος τῆς ζητήσεως διὰ τὸ προϊόν καὶ ἐκ τῶν συνθηκῶν παραγωγῆς αὐτοῦ, δηλαδὴ ἐκ τοῦ ἐὰν ἡ βιομηχανία του ὑπόκειται εἰς αὐξουσαν ἢ φθίνουσαν ἀπόδοσιν.

Ἄν ὁ μονοπωλητῆς, παράγων ὑπὸ αὐξουσαν ἀπόδοσιν, ὀρίσῃ ὑψηλὴν τιμὴν, ἢ ζήτησις διὰ τὸ προϊόν του θὰ εἶναι μικρά, τὸ παραγωγικὸν του ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι μικρὸν καὶ τὸ κατὰ μονάδα κόστος αὐτοῦ θὰ εἶναι πιθανὸν ὑψηλότερον τῶρα παρὰ ἂν εἶχε μεγαλύτερον παραγωγικὸν ἀποτέλεσμα. Ἄν τώρα μείωσῃ τὴν τιμὴν του, αἱ πωλήσεις του ἴσως αὐξηθοῦν τόσον ὥστε τὸ κέρδος ἐκ τοῦ ἐπὶ πλέον κύκλου ἐργασιῶν (ἐπιτυχανομένου ὑπὸ αὐξουσαν ἀπόδοσιν εἰς μικρότερον κατὰ μονάδα κόστος) εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερον τῆς ἀποζημιώσεώς του διὰ τὸ μικρότερον κέρδος κατ' εἶδος.

Θὰ εἶναι εὐνόητον, ὡς ἐκ τούτου, διὰ τὴν πώλησιν εἰς τὴν μεγίστην τιμὴν ἢ πώλησιν τοῦ μέγιστου δυνατοῦ ἀριθμοῦ εἰδῶν δὲν δηλοῖ κατ' ἀνάγκην τὸ μέγιστον κέρδος διὰ τὸν μονοπωλητὴν.

Ἄν ἢ ζήτησις διὰ τὸ προϊόν τοῦ μονοπωλητοῦ εἶναι ἐλαστικὴ καὶ ἐνεργῆ

ὁ νόμος τῆς ἀξιοῦσης ἀποδόσεως, ἡ τιμὴ τοῦ μονοπωλητοῦ πρόκειται νὰ εὑρεθῇ εἰς χαμηλὸν ἐπίπεδον, διότι τὸ κατὰ μονάδα κόστος τῆς παραγωγῆς μεγάλης πρὸς προσφορὰν ποσότητος εἶναι μικρότερον τοῦ κατὰ μονάδα κόστους μικρᾶς τοιαύτης ποσότητος. Μεγάλῃ ζήτησις εἰς χαμηλὴν τιμὴν ἐξασφαλίζει τὴν μεγίστην καθαρὰν πρόσδοον.

Ἄν ἡ ζήτησις διὰ τὸ προϊόν τοῦ μονοπωλητοῦ εἶναι ἀνελαστικὴ, καὶ δὲν ὑπάρχουν εὐκόλως διαθέσιμα ὑποκατάστατα, ὁ μονοπωλητὴς δύναται νὰ ὀρίσῃ ὑψηλὴν τιμὴν ἀνεξερτήτως τῶν συνθηκῶν παραγωγῆς. Ἄν ὅμως ὑπάρχουν διαθέσιμα ὑποκατάστατα, ὁ μονοπωλητὴς δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ τὴν τιμὴν τοῦ ἰδικοῦ τοῦ προϊόντος μεγάλως ἐπ' ὠφελείᾳ του, ἐὰν δὲν δύναται νὰ ἀναλάβῃ ἔλεγχον τῶν ὑποκαταστάτων. Διότι, ἂν ὀρίσῃ ὑψηλὴν τιμὴν διὰ τὸ προϊόν του καὶ δὲν ἀσκήσῃ ἔλεγχον ἐπὶ τῶν ὑποκαταστάτων, ἡ ζήτησις θὰ μεταφερθῇ ἀπὸ τὸ προϊόν του εἰς τὰ ὑποκατάστατα.

Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν μὴ ὑπάρξεως ὑποκαταστάτων, ὁ μονοπωλητὴς, ὁ ὁποῖος ὀρίζει πολὺ ὑψηλὴν τιμὴν δι' ἓν ἀγαθὸν διὰ τὸ ὅποιον ἡ ζήτησις εἶναι ἀνελαστικὴ ἴσως δὲν δυνήθη νὰ διατηρήσῃ τὴν τιμὴν αὐτὴν ἀνευ τοῦ κινδύνου κυβερνητικῆς παρεμβάσεως. Ἡ κυβερνησις δυνατόν νὰ διευθετήσῃ τὴν τιμὴν ἢ ὁποία δύναται νὰ ὀρισθῇ πρὸς τὸν σκοπὸν ἀποφυγῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ κοινοῦ.

Ἐπεταί, ἐπομένως, ὅτι ἡ μονοπωλιακὴ τιμὴ δὲν εἶναι ἀναποφεύκτως ὑψηλὴ τιμὴ. Ἀκόμη καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀπόψεως τοῦ μονοπωλητοῦ ἡ τιμὴ δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὑψηλὴ, διότι διὰ τῆς τηρήσεως τῆς τιμῆς εἰς χαμηλὸν ἐπίπεδον καὶ παροτρύνσεως οὕτω εἰς μεγάλην ζήτησιν, δύναται νὰ αὐξήσῃ τὴν ἰκανότητα τοῦ παραγωγικοῦ τοῦ μηχανισμοῦ καὶ οὕτω διατηρήσῃ τὸ κόστος του εἰς πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον. Δύναται νὰ καρπωθῇ τὰς οἰκονομίας τῆς παραγωγῆς εἰς μεγάλην κλίμακα καὶ τῆς συγκεντρώσεως τῆς παραγωγῆς εἰς τὰς καλύτερον ἐξωπλισμένους ἐγκαταστάσεις, τῆς ἐξαλείψεως μέρους τοῦ κόστους διαφημίσεως καὶ τεχνικῆς τῶν πωλήσεων, καὶ τῆς τυποποιήσεως τοῦ προϊόντος. Ἐν γένει, ἡ μεγάλη ζήτησις εἰς χαμηλὴν τιμὴν βοηθεῖ αὐτὸν νὰ αὐξήσῃ τὴν γενικὴν παραγωγικότητα τῆς ὀργανώσεώς του. Ἐν βραχεῖ, δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ πλήρως τὰς οἰκονομίας τῆς κλίμακος.

Δυνάμεθα νὰ διασαφηνίσωμεν τοῦτο ἀναφερόμενοι εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ γνωστοῦ διομηχάνου αυτοκινήτων, ἀποθανόντος ἤδη, Χένρυ Φόρντ, ὁ ὁποῖος κάποτε εἶχε τοιοῦτον μονοπώλιον τῆς διομηχανίας ἐλαφρῶν αυτοκινήτων ὥστε ὁ παλαιὸς τίπος «Φόρντ - κάρ» ἦτο γνωστὸς σχεδὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἡ μονοπωλιακὴ ἰσχὺς τοῦ Φόρντ περιωρίσθη, μολοντοῦτο, ἐκ τοῦ δυνατοῦ ἀνταγωνισμοῦ ὑποκαταστάτων (δηλαδὴ ἄλλων ἐλαφρῶν καὶ εὐθηνῶν αυτοκινήτων), καὶ οὕτως ἡ ἰσχὺς του εἰς τὴν ὑψώσιν τῶν τιμῶν περιωρίσθη ὀριστικῶς. Ταυτοχρόνως αἱ πωλήσεις τοῦ αυτοκινήτου Φόρντ θὰ εἶχον ὑπάρξει μεγάλαι ἀκόμη καὶ ἂν εἶχον ὑψωθῇ αἱ τιμαί, ὡς εἴπωμεν, κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$. Τὰ αυτοκίνητα ὅμως ἐπωλοῦντο εἰς πολὺ χαμηλὴν τιμὴν διὰ δύο λόγους: 1) Παρήγοντο ὑπὸ συνθήκας ἀξιοῦσης ἀποδόσεως, 2) ἡ ζήτησις διὰ προϊόντα τοῦ τύπου αὐτοῦ εἶναι μεγάλως ἐλαστικὴ: ὁμαλῶς, πτωσίς εἰς τὴν τιμὴν ὀδηγεῖ ἀμέσως εἰς αὐξήσιν τῆς ζητήσεως. Οὕτως, ἐν τῇ πρά-

ξει, ὁ Φόρντ εὗρεν ἐπικερδέστερον (ἐκτὸς τυχὸν ἠθικῶν σκέψεων ποῦ ἴσως τὸν ἐπηρέαζαν) νὰ μὴ κάμῃ χρῆσιν τῆς μονοπωλιακῆς ἰσχύος τὴν ὁποίαν κατεῖχε καὶ δρίση ὑψηλὴν τιμὴν διὰ τὸ αὐτοκίνητόν του.

Μονοπωλιακὴ τιμὴ καὶ κόστος

Ἰπὸ συνθήκας ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ τὸ ἄτομον-παραγωγὸς παράγει μέχρι τοῦ σημείου ὅπου τὸ δριακόν του κόστος ἰσοῦται πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ προϊόντος του. Μέχρις οὗτο φθάσει εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ὑπάρχει πάντοτε κέρδος πρὸς ἀπόκτησιν ἐκ μεγαλύτερας παραγωγῆς. Τὸ ἄτομον-παραγωγὸς δὲν κερδίζει περιορίζων τὸ παραγωγικόν του ἀποτέλεσμα μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας θὰ ἀνέλθῃ ἡ τιμὴ· ὅ,τι θὰ συνέβαινε τότε εἶναι τὸ ὅτι ἄλλοι παραγωγοὶ θὰ παρῆγον περισσότερον ἢ πρότερον. Ἡ τιμὴ θὰ παρέμενεν ὁποῖα ἦτο, καὶ οἱ ἄλλοι παραγωγοὶ θὰ ἐπετύγχανον μεγαλύτερα κέρδη, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι τὸ δριακόν των κόστος δὲν θὰ ὑπερέβαινε τὴν τιμὴν.

Ὁ μονοπωλητῆς εὐρίσκεται εἰς διαφορετικὴν θέσιν. Δύναται πολὺ συχνὰ νὰ κερδίζῃ περιορίζων τὸ παραγωγικόν του ἀποτέλεσμα, διότι δὲν ὑπάρχουν ἀνταγωνισταὶ διὰ νὰ παράγουν περισσότερον καὶ νὰ καταδιβάξουν οὕτω τὴν τιμὴν. Ὁ μονοπωλητῆς, ἐπομένως, δὲν τείνει νὰ ἐξιώσει τὸ δριακόν του κόστος καὶ τὴν τιμὴν. Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὸ ὄλον παραγωγικὸν ἀποτέλεσμα, παραλλαγὴ εἰς τὸ ἰδικόν του ἀποτέλεσμα θὰ ἐπιηρέαση τὴν τιμὴν. Ὅταν ἐκλέγῃ μεγαλύτερας πωλήσεις, πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει ὅτι θὰ λάβῃ ὀλιγώτερα ὄχι μόνον διὰ τὰς προσθέτους μονάδας, ἀλλ' ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν μονάδων τὰς ὁποίας καὶ πρότερον ἐπώλει.

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι παράγει αὐτοκίνητα. Δυνατὸν νὰ πωλῇ 10 ἐκάστην ἡμέραν πρὸς £ 500 ἕκαστον. Ἄν θέλῃ νὰ πωλήσῃ 11, ἴσως εὖρη ὅτι δύναται νὰ πωλήσῃ αὐτὰ μόνον πρὸς £ 480 ἕκαστον. Ἡ προσθήκη εἰς τὴν πρόσδοδόν του δὲν θὰ εἶναι τότε £ 480, ἀλλὰ £ 480 πλὴν 10 φορὰς £ 20, καθὼς, εἰς τὴν ἰδίαν ἀγοράν, πρέπει νὰ πωλῇ ἕκαστον τῶν 10 πρώτων αὐτοκινήτων πρὸς £ 20 ὀλιγώτερον. Ἡ προσθήκη εἰς τὴν πρόσδοδόν του εἶναι τοιοῦτοτρόπως μόνον £ 280, μολονότι ἕκαστον αὐτοκίνητον πωλεῖται πρὸς £ 480. Θὰ αὐξήσῃ συνεπῶς τὸ παραγωγικόν του ἀποτέλεσμα μόνον ἂν τὸ 11ον αὐτοκίνητον δύναται νὰ παραχθῇ εἰς κόστος κάτω τῶν £ 280. Γενικῶς, ὁ μονοπωλητῆς θὰ αὐξήσῃ τὸ παραγωγικόν του ἀποτέλεσμα μόνον μέχρι τοῦ σημείου ὅπου τὸ δριακόν κόστος ἰσοῦται πρὸς τὴν προσθήκην εἰς τὴν ὀλικὴν του πρόσδοδον· καὶ ὄχι μέχρι τοῦ σημείου ὅπου τὸ δριακόν κόστος ἰσοῦται πρὸς τὴν τιμὴν.

Διάκρισις τιμῆς

Ὁ μονοπωλητῆς ἔχει ἓν εἰδικὸν προνόμιον, τὸ ὁποῖον δὲν διαθέτει ὁ ἀνταγωνιζόμενος παραγωγός. Δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πωλῇ τὸ σύνολον τοῦ παραγωγικοῦ του ἀποτελέσματος εἰς ἐνιαίαν τιμὴν· δύναται, ἕνεκα τῆς ἀπουσίας ἀνταγωνισμοῦ, νὰ κάμῃ διακρίσεις ὡς πρὸς διαφόρους ἀγοράς καὶ νὰ δρίξῃ διάφορον τιμὴν εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν. Γνωρίζομεν ὅτι οἱ χειροῦργοι ἀθρόως κάμνουν διακρίσεις μεταξύ τῶν ἀσθενῶν εἰς τὴν ἀμοιβὴν τὴν ζητουμένην διὰ τὰς ὑπηρε-

σίας των. Ὁ χειροῦργος συχνὰ δρίζει μεγαλύτεραν ἀμοιβὴν διὰ τὴν ἐγχείρησιν ἐνὸς ἀσθενοῦς τῆς ἀμοιβῆς τὴν ὁποίαν δρίζει διὰ τὴν ἐγχείρησιν ἐνὸς ἄλλου· δύναται νὰ ζητήσῃ ἀπὸ ἀτομικόν του πελάτην διὰ μίαν ἐγχείρησιν £ 100, ἐνῶ διὰ τὴν αὐτὴν ἐγχείρησιν θὰ ἐξήτει ἀπὸ ἓν ἄλλο πρόσωπον μόνον £ 50. Οἱ σιδηρόδρομοι κάμνουν ἐπίσης διάκρισιν μεταξὺ τῶν μεταφερομένων ἀγαθῶν, ἐπιβάλλοντες ὑψηλότερα κόμιστρα διὰ τὰ ἐπιπλα παρὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον. Οἱ ἐκδῶται συχνὰ κυκλοφοροῦν τὸ αὐτὸ βιβλίον εἰς ἀρκετὰς ἐκδόσεις, μερικὰς πολὺ ἑαυτηνῶν, μερικὰς πολὺ εὐθηνῶν. Πάλιν ὁ βιομήχανος ἴσως πωλῇ ἀγαθὰ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν εἰς πολὺ χαμηλοτέραν τιμὴν ἐκείνης ποὺ δρίζει εἰς τὸ ἐσωτερικόν διὰ τὸ ἴδιον προϊόν.

Ἡ συνήθης σκοπὸς τῆς διακρίσεως εἶναι ἡ αὐξήσις τοῦ κέρδους. Διὰ τοῦ συνετοῦ καθορισμοῦ διαφόρων τιμῶν, ἀρμοζυσοῦν εἰς ποικίλας ἀγορὰς, οἱ μονοπωληταὶ παραγωγοὶ δύνανται νὰ πωλοῦν περισσότερα ἀγαθὰ καὶ νὰ ἐπιτυγχάνουν μεγαλύτερον κέρδος, παρὰ ἂν ὤριζον ἐνιαίαν τιμὴν δι' ὅλα τὰ ἀγαθὰ των. Αὐτὸ συμβαίνει ἰδιαιτέρως ὅπου δύνανται νὰ ὠφεληθῶν ἐκ τῶν οἰκονομιῶν τῆς κλίμακος, διότι τὸ κόστος των κατὰ μονάδα κατέρχεται, ὡς τὸ παραγωγικόν των ἀποτέλεσμα αὐξάνεται.

Ἄλλ' ὁ μονοπωλητὴς δύναται νὰ προβαίῃ εἰς τοιαύτας διακρίσεις μόνον ὅπου τὸ εἰς τὴν εὐθηνότεραν ἀγορὰν πωλούμενον ἀγαθὸν δὲν δύναται ἢ δὲν πρόκειται νὰ μεταφερθῇ καὶ νὰ μεταπωληθῇ εἰς τὴν ἀκριβέστεραν ἀγορὰν. Ὁ πτωχὸς ἀσθενὴς δὲν δύναται νὰ μεταπωλήσῃ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἱατροῦ του εἰς ὑψηλοτέραν τιμὴν. Ὁ ποιῶν χρῆσιν βιομηχανικοῦ ρεύματος, παρεχομένου εἰς χαμηλὰς τιμὰς, δὲν δύναται νὰ μεταπωλήσῃ τοῦτο εἰς μεγαλυτέρας τιμὰς εἰς ἄλλους πρὸς οἰκιακὴν χρῆσιν. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ ποιούντος διακρίσεις μονοπωλητοῦ ἐξαρτᾶται, ὡς ἐκ τούτου, ἐκ τῆς ἱκανότητός του πρὸς γνῶσιν τῆς ἀγορᾶς τῶν ἀγαθῶν του καὶ τῆς ψυχολογίας τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἀγοράζουσι αὐτά.

Ντάμπινγκ (Dumping)

Τὸ ντάμπινγκ συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὴν πώλησιν ἀγαθῶν εἰς ἀγορὰν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς τιμὴν χαμηλοτέραν τῆς τιμῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ἢ εἰς τιμὴν εὐρισκομένην κάτωθεν τοῦ κόστους παραγωγῆς παρομοίων ἀγαθῶν εἰς τὴν χώραν ὅπου ταῦτα πωλοῦνται. Τὸ ντάμπινγκ εἶναι τέχνασμα εἰς τὸ ὁποῖον ἄθρῶς καταφεύγουσι αἱ μονοπωλιακαὶ ἐπιχειρήσεις, καὶ δύναται νὰ υἱοθετηθῇ πρὸς κατάληψιν ἀλλοδαπῶν ἀγορῶν, ἢ πρὸς διάθεσιν πλεονάσματος ἀγαθῶν παραχθέντων ὡς ἀποτέλεσμα ἐσφαλμένης ἐκτιμήσεως τῆς ζήτησεως, ἢ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐξήσεως τοῦ παραγωγικοῦ ἀποτελέσματος οὕτως ὥστε νὰ ἐπιτευχθοῦν αἱ οἰκονομίαι ἐκ τῆς κλίμακος.

Ἐπὶ παραδείγματι, ὁ παραγωγὸς ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὰ ὀφέλη παραγωγῆς εἰς εὐρεῖαν κλίμακα ἴσως εἶναι διατεθειμένος νὰ διαθέσῃ τὴν μερίδα τοῦ μὴ καταναλισκομένου εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ἐσωτερικοῦ προϊόντος του εἰς οἰανδήποτε τιμὴν, ἐν ὅσῃ ἢ τιμῇ καλύπτει τὸ καθαρὸν κόστος κατὰ μονάδα παραγωγῆς τοῦ προϊόντος. Φυσικῶς τῇ λόγῃ, ἢ διαφορᾷ μεταξὺ τῆς τιμῆς ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ πρέπει νὰ εἶναι μικρότερα τοῦ κόστους τῶν κομίστρων ἐπιστροφῆς σὺν τῇ ποσῇ παντὸς δασμοῦ δυνατοῦ νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων, ἄλλως τὰ ἀγαθὰ θὰ ἠγοράζοντο εἰς τὴν ξένην ἀγορὰν καὶ θὰ ἐπανεισήγοντο εἰς τὴν

έσωτερικὴν ἀγοράν. Τὸ ντάμπιγκ αὐτοῦ τοῦ εἴδους δύναται οὕτω νὰ δώσῃ τὰ μέσα εἰς τὸν μονοπωλητὴν νὰ μεγιστοποιήσῃ τὰ κέρδη του, ἀλλ' εἶναι μία μορφή διεθνούς διακρίσεως τῶν τιμῶν, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν εὐνοϊκὴν μεταχείρισιν τοῦ ἀλλοδαποῦ καταναλωτοῦ εἰς ἄραος τοῦ ἐγχωρίου καταναλωτοῦ.

Τὸ ντάμπιγκ μὲ σκοπὸν τὴν κατάληψιν ξένων ἀγορῶν ἠσκέιτο κατὰ τὸ παρελθὸν εἰς σοβαρὰν κλίμακα, ἰδιαιτέρως ὑπὸ τῆς Γερμανίας εἰς τὰς τότε ἀπροστατεῦτους ἀγοράς τῆς Βρεταννίας καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν. Κατὰ κανόνα, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι καταφεύγουν εἰς τὴν μέθοδον αὐτὴν τοῦ ντάμπιγκ, διατηροῦν χαμηλὰς τιμὰς διὰ τὰ εἰς τὴν ξένην ἀγορὰν διατιθέμενα προϊόντα ἕως οὗ οἱ ἐγχώριοι παραγωγοὶ ὀδηγηθῶσιν ἐκτὸς ἀνταγωνισμοῦ, καὶ τότε, ἔχοντες ἐπιτύχει διπλὸν ἢ μερικὸν μονοπώλιον, ὑψώνουν τὰς τιμὰς πρὸς αὐξησιν τῶν κερδῶν των.

Τοιαῦτα μέθοδοι εἶναι κατ' ἀνάγκην μειονεκτικαὶ εἰς τὴν ἀγοράζουσαν χώραν : καταλήγουν εἰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν, ἐξάρθρωσιν τοῦ ἐμπορίου καὶ δύναται νὰ προκαλέσουν ἀπωλείας καὶ δυσχερείας εἰς παραγωγὸς ἀγαθῶν παρομοίων τῶν οὕτω διὰ τοῦ ντάμπιγκ διατιθεμένων. Σήμερον, αἱ Κυβερνήσεις ἐμποδίζουσι τὸ ντάμπιγκ τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὰς ἀγοράς των, ἀρνούμεναι τὴν εἴσοδον αὐτῶν, περιορίζουσι τὰ ποσοστὰ εἰσκαγωγῆς, ἢ ὑποβάλλουσι τὰ προϊόντα ταῦτα εἰς βαρὺ δασμολόγιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VIII

Χρῆμα, τιμαὶ καὶ τράπεζαι

Εἰς τὸ οἰκονομικὸν σύστημα ὅλαι αἱ ἀξίαι μετροῦνται εἰς μονάδας *χρήματος*. Πωλοῦμεν τὰς ὑπηρεσίας μας καὶ τὰ ἀγαθὰ μας διὰ χρήματα, καὶ ἀνταλλάσσομεν τὰ χρήματα αὐτὰ μὲ ἄλλα ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας ποῦ χρειαζόμεθα.

Χρῆμα

Ἐάν ἐρωτήσετε ἓνα παιδί τί θεωρεῖ ὡς χρῆμα, θὰ βγάλλῃ πιθανὸν ἀπὸ τὴν τσέπην του ἓνα νόμισμα μιᾶς πέννας, ἢ ἡμισείας ἢ ἴσως ἕξ πεννῶν καὶ θὰ σὰς εἴπῃ ὅτι αὐτὰ εἶναι χρήματα. Βεβαίως, θὰ προσθήσῃ, ὑπάρχουν νομίσματα τῆς μιᾶς λίρας καὶ τῶν 10 σελλινίων, τῆς ἡμισείας κορώνας καὶ τοῦ σελλινίου, ἀλλὰ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, δὲν θὰ ἀναφέρῃ χρυσὰς λίρας. Ἀνῆκει εἰς γενεὰν ποῦ ποτὲ δὲν εἶδε χρυσὸν εἰς κυκλοφορίαν.

Τί εἶναι χρῆμα ;

Διὰ μικρὰς συναλλαγὰς εἰς τὴν χώραν μας χρησιμοποιοῦμεν νομίσματα ἐκ χαλκοῦ, νίκελ καὶ ὀρειχάλκου. Τὰ νομίσματα ταῦτα εἶναι γνωστὰ ὡς *συμβολικὸν χρῆμα*, διότι ἡ ἀξία τοῦ εἰς ἕκαστον περιλαμβανομένου μετάλλου εἶναι μικροτέρα τῆς ἀναγραφομένης εἰς τὸ νόμισμα ἀξίας. Ἐάν ἓν σελλίνιον ἐτήκετο, δὲν θὰ ἔδιδεν ἄργυρον ἀξίας ἑνὸς σελλινίου εἰς τὸ μεταλλικὸν μίγμα ποῦ θὰ προέκυπτε. Διὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν συναλλαγῶν μας χρησιμοποιοῦμεν *χαρτονομίσματα*, δηλαδὴ γραμμάτια τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας τῶν 10 σελλινίων, 1 λίρας καὶ 5

λιρῶν, «τὰ ψιλὰ» τοῦ νομισματικοῦ συστήματος, συμφώνως πρὸς τὸ Radcliffe Report.

Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν τῶν μορφῶν χρήματος εἶναι *κυκλοφοριακὸν μέσον*, δηλαδή κάτι τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἰς ἀντάλλαγμα διὰ ἕν εἶδος ἢ ὑπηρεσίαν ἀναγκαίαν εἰς ἡμᾶς. Πωλοῦμεν τὰς ὑπηρεσίας μας ἔναντι χρημάτων εἰς τὴν μορφήν τῶν ἡμερομισθίων καὶ μισθῶν, καὶ χρησιμοποιοῦμεν τὰ χρήματα αὐτὰ διὰ νὰ ἀγοράζωμεν πράγματα ποῦ χρειαζόμεθα — τρόφιμα, ἐνδυμασίαν, κατοικίαν, σιγαρέττα καὶ θέσεις εἰς τὸν κινηματογράφον.

Τὸ χρῆμα, ἐπομένως, εἶναι μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου ἀνταλλάσσομεν τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς ὑπηρεσίας μας δι' ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας τῶν ὁποίων ἔχομεν ἀνάγκην πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν μας. Καὶ τὰ χρήματα ποῦ πληρώνομεν εἰς τὸν καταστηματορχὴν, ἢ τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ κινηματογράφου, δίδουν εἰς αὐτὸν τὰς δυνάμεις νὰ ἀνταλλάξῃ μὲ τὴν σειρὰν τοῦ τὰ ἀγαθὰ ἢ ὑπηρεσίας ποῦ πωλεῖ μὲ ἄλλα ἀγαθὰ ποῦ χρειάζεται. *Χρῆμα εἶναι, εἰς τὴν πραγματικότητα, ὁ,τιδήποτε εὐρέως χρησιμοποιεῖται καὶ γίνεται παραδεκτὸν εἰς μίαν κοινωνίαν ὡς μέσον συναλλαγῶν.*

Ποικίλα εἶδη χρήματος

Πρὶν τὸ χρῆμα λάβῃ τὴν μορφήν τοῦ μεταλλικοῦ νομίσματος καὶ τῶν τραπεζογραμμάτων, πολλὰ ἄλλα πράγματα ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς μέσα συναλλαγῶν. Κατὰ κανόνα, τὰ τοιαῦτα πράγματα ἦσαν ἀγαθὰ εἰς γενικωτάτην χρῆσιν ἢ κυριότητα. Τὰ κτήνη ἐξυπηρετοῦν τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς τὰς πρωταρχικὰς κοινωνίας ποιεμένων, ἐνῶ σκλάβοι, γουναρικά, δέρματα, δοτρακα, τέτον, καπνὸς καὶ δρυζα ἔχουν χρησιμοποιηθῆ εἰς ποικίλους χρόνους καὶ τόπους. Ἄλλ' εἰς ἡμᾶς ἢ χρῆσις τοιούτων πραγμάτων θὰ ἐφαίνετο πολὺ δυσχερὴς, καὶ δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν βεβαίως αὐτὰ ὡς ἐκπληροῦντα τὰ ἔργα τοῦ *καλοῦ χρήματος*. Οἱ σκλάβοι καὶ τὰ κτήνη δὲν δύνανται νὰ ὑποδιαιρεθῶν καὶ ἔχουν μόνον περιωρισμένην ζωὴν τὸ τέτον, ὁ καπνὸς καὶ ἡ δρυζα καταστρέφονται. Δὲν δύνανται νὰ διατηρηθῶν ἐπ' ἀόριστον ὡς φορεῖς ἀξίας. Αὐτὴ εἶναι μεγάλη δυσχέρεια, διότι οἱ ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι πωλοῦν πράγματα ἔναντι χρημάτων δὲν εὐρίσκονται πάντοτε εἰς ἄμεσον ἀνάγκην τῶν πραγμάτων ποῦ δύνανται νὰ ἀποκτήσουν εἰς ἀντάλλαγμα· θέλουν κάτι τὸ ὁποῖον νὰ δύνανται νὰ φυλάξουν ἕως ὅτου εὐρεθῶν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τὸ χρησιμοποιήσουν. Συνεπῶς, πρέπει νὰ ἔχουν ὡς χρῆμα πρᾶγμα δυνάμενον νὰ διατηρηθῆ πρὸς χρῆσιν εἰς μετέπειτα χρόνον ἄνευ ἀπωλείας τῆς ἀξίας του. Ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων τὰ πολυτίμα μέταλλα, ὁ χρυσοὺς καὶ ὁ ἄργυρος, εὐρέθησαν κατάλληλα δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, καὶ ἔφθασαν βαθμιαίως εἰς γενικὴν χρῆσιν, κατ' ἀρχὰς ὡς ἀκανόνιστα τεμάχια ποικίλωντος βάρους, ἀργότερον δὲ μως εἰς τὴν μορφήν τῶν *νομισμάτων*, σταθεροῦ βάρους, ἐκδιδομένων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κράτους καὶ φερόντων εὐκόλως ἀναγνωρίσιμον ἔμβλημα πρὸς πιστοποίησιν τῆς γνησιότητός των.

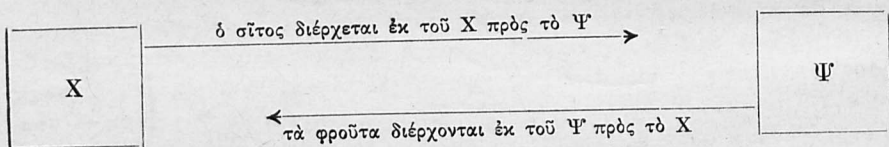
Μολονότι πλεῖσται χῶραι, κατὰ περιόδους τοῦ παρελθόντος, προετίμησαν τὸν ἄργυρον τοῦ χρυσοῦ, ὁ χρυσοὺς κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰῶνος καθιερώθη ὡς τύπος χρήματος εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν κόσμον. Ἄλλὰ ὁ χρυσοὺς εἶναι πολὺ ἀκριβὸς, καί, ἐπιπροσθέτως, αἱ προσφερόμεναι ποσότητες τοῦ μετάλλου κατέστησαν ἀνε-

παρκείς δια να παρακολουθούν τὰς συνεχῶς αὐξανόμενας ἀνάγκας συναλλαγῶν, ιδιαιτέρως τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν. Ἐκ τούτου, τὰ τραπεζογραμματίδια ἀντικατέστησαν τὸν χρυσὸν διὰ τὴν χρῆσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, καὶ ὁ εὐτὼς ἀποδεσμευθεὶς χρυσὸς διατίθεται δι' ἀποταμίευσιν καὶ δι' ἐξωτερικὰς πληρωμὰς.

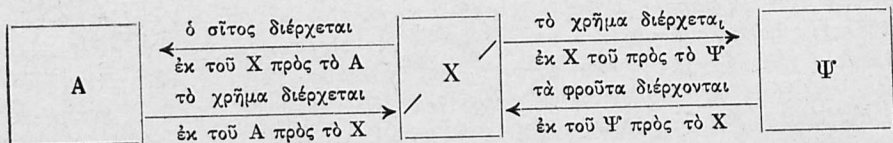
Τὸ ἔργον τοῦ χρήματος

Ποῖον εἶναι τὸ ἔργον ποὺ ἀπαιτοῦμεν ἀπὸ τοῦ χρήματος νὰ ἐπιτελέσῃ; Εὐδρώς, τὸ χρήμα πρέπει νὰ κάμνῃ δύο τινά: πρέπει νὰ ἐνεργῇ ὡς μέσον συναλλαγῶν ἢ ὡς μεσολαβητὴς μεταξὺ ἀγαθῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ πρέπει νὰ ὑπηρετῇ ὡς μονὰς λογαριασμῶν, δηλαδὴ μονὰς διὰ τῆς ὁποίας δύνανται νὰ μετρηθοῦν καὶ καταγραφοῦν αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαί. Ἄνευ μέσου συναλλαγῶν θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀνταλλάσσωμεν ἕν εἶδος εὐθέως μεθ' ἑνὸς ἄλλου, τόσον βούτυρον διὰ μίαν λίτραν τεύου· τόσον γάλα διὰ ἕν «καρβέλι» ἄρτου: Ὅποτε εἰς πιλοποῖδς ἐπεθύμει νὰ ξυρισθῇ, θὰ ἔπρεπε νὰ εὑρῃ κουρέα ποὺ θὰ ἤθελε καπέλλο. Ἐν ἄλλοις λόγοις, θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὸν ἀντιπραγματισμόν, τὴν εὐθεῖαν ἀνταλλαγὴν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν μὲ ἄλλα ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας, ἄνευ παρεμβολῆς τοῦ χρήματος. Προφανῶς, τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι ἄκρως δυσχερὲς καὶ ὄχι

ΑΜΕΣΟΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ (ΑΝΤΙΠΡΑΓΜΑΤΙΣΜΟΣ)

ΕΜΜΕΣΟΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ (ΧΡΗΣΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ)

πάντοτε δυνατόν. Εἰς σύγχρονον κοινωνίαν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μέσον συναλλαγῶν, τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι θὰ δέχονται ἐλευθέρως διὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς ὑπηρεσίας των καὶ δύνανται νὰ φυλάσσουν αὐτὸ ἕως ὅτου ἐπιθυμοῦν νὰ τὸ χρησιμοποιήσουν δι' ἀγορὰν ἄλλων ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

Εἶναι ἐπίσης σοβαρὸν τὸ ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μονὰς λογαριασμοῦ, διὰ νὰ μᾶς παρέχῃ κανόνα πρὸς μέτρησιν καὶ καταγραφὴν τῶν ἀξιῶν τῶν ἀνταλλασσομένων πραγμάτων. Ὅταν χρησιμοποιῶμεν χρήματα, ἐκφράζομεν ἕκαστον ἀντικείμενον εἰσερχόμενον εἰς τὴν συναλλαγὴν ὡς ἔχον ἀξίαν τόσον μονάδων χρήματος, δηλαδὴ ὅ,τι ἔχει ἀξίαν, ἔχει τιμὴν, καὶ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ χρήματος δυνάμεθα εὐκόλως νὰ συγκρίνωμεν τὰς σχετικὰς ἀξίας δύο οἰονδήποτε πρα-

γμάτων. Ἄν ἐν καρβέλι ἄρτου καὶ μία πίντα γάλακτος κοστίζουν ἕκαστον, ὡς εἴπωμεν, 8 πέννας περίπου, γνωρίζομεν ὅτι τὸ καρβέλι τῶν 8 πεννῶν ἔχει τὴν ἴδιαν ἀξίαν μὲ τὴν πίνταν τοῦ γάλακτος. Ἄν ἓνα καπέλλο κοστίζῃ 30 σελλίνια καὶ ἓνα ξύρισμα 2 σελλίνια καὶ 6 πέννας, γνωρίζομεν ἀμέσως ὅτι τὸ καπέλλο ἀξίζει 12 ξυρίσματα κ.ο.κ.

Ἐπιδήποτε χρησιμοποιεῖται ὡς χρήμα πρέπει νὰ ἐπιτελῇ αὐτὰ τὰ δύο ἔργα. Κάποτε τὸ χρήμα ἐχρησιμοποιεῖτο ἐπίσης ὡς φορεὺς ἢ ἀποθήκευσις ἀξίας, δηλαδή νὰ φυλάσσεται ἕως ὅτου χρειασθῇ ἄνευ ἀπωλείας μέρος τῆς ἀξίας τοῦ ὡς μέσον συναλλαγῶν δι' ἄλλα ἀγαθὰ. Εἶναι προφανές ὅτι τὸ χρήμα ἔπαψε νὰ εἶναι εὐσταθές εἰς ἀξίαν καὶ οἰοσδήποτε θέλει νὰ φυλάσῃ ἀπόθεμα ἀξίας, πρέπει σήμερον νὰ φυλάσῃ ἔργα τέχνης, ἢ πολύτιμα μέταλλα, ἢ κοσμήματα. Συγγενές πρὸς τοῦτο εἶναι τὸ ἔργον τοῦ χρήματος νὰ ἐπέχῃ θέσιν κανόνος εἰς τὰς εἰς δόσεις πληρωμάς. Ἡ ἀξία τοῦ χρήματος ἦτο πράγματι εὐσταθής διὰ μακρὰν περίοδον, ἀλλὰ δὲν εἶναι πλέον. Ἡ ἀξία τῶν πλειστων ἐκ τῶν κυκλοφορούντων νομισμάτων ἐξακολουθῇ νὰ πίπτῃ, καὶ οἱ ἄνθρωποι κατέστησαν ἐπιφυλακτικοὶ εἰς τὴν σύναψιν μακροχρονίων συμβάσεων εἰς τοιαῦτα νομίσματα.

Ἐ χρυσὸς ὡς χρήμα

Ἐ χρυσὸς ἀπετέλει, κατὰ τὸ παρελθόν, ἐκαστοὶν μορφήν χρήματος. Εἶναι παγκοσμίως ἀποδεκτὸς διότι ἔχει διαζευκτικὰς χρήσεις, διὰ διακόσμησιν, εἰς τὰς τέχνας, τὴν ὀδοντιατρικὴν κ.ο.κ. Ἐ χρυσὸς εἶναι ἐπίσης εὐκόλως ἀναγνωρίσιμος καὶ μεταφερόμενος, καθ' ὃν χρόνον διατηρεῖται καὶ διαιρεῖται εἰς μικρὰ τεμάχια ἢ νομίσματα ἐνιαίας ποιότητος ἄνευ ἀπωλείας τῆς ἀξίας τοῦ καθ' ὅλοκληρίαν. Περαιτέρω, ἔχει μεγάλην ἀξίαν εἰς μικρὸν ὄγκον, καὶ διὰ μακρὰς περιόδους ἢ ἀξία τοῦ εἶναι συγκριτικῶς σταθερά· εἶναι, ἐπομένως, ἀποδεκτὸς φορεὺς ἀξίας.

Ἄλλα μέταλλα ἔχουν ἐπίσης ὠρισμένας ἐκ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, μολογόντι εἰς μικρότερον τοῦ χρυσοῦ βαθμόν. Ἐ ἄργυρος π.χ. εἶναι κατὰ πολὺ ἀφθονώτερος καὶ συνεπῶς κατὰ πολὺ εὐθηνότερος τοῦ χρυσοῦ, ἀλλ' ἢ ἀξία τοῦ ὑπόκειται εἰς περισσότερας σοβαρὰς διακυμάνσεις. Ἐκ τούτου, εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας ὁ ἄργυρος βαθμιαίως ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ ὡς κανόνος ἀξίας.

Χαρτονομίσματα

Ἐπειδὴ τὰ χρυσὰ νομίσματα εἶναι ἀκριβῆ διὰ χρήσιν καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει σχεδὸν ἀρκετὸς χρυσὸς εἰς τὸν κόσμον πρὸς τακτοποίησιν ὄλων τῶν συναλλαγῶν, αἱ σύγχρονοι κοινωναὶ χρησιμοποιοῦν ὡς χρήματα χαρτονομίσματα διαφόρων ἀξιών. Τὸ χαρτονόμισμα περιλαμβάνει ἐν γένει τὰ *τραπεζογραμμάτια*, δηλαδή γραμμάτια ἐκδιδόμενα ὑπὸ ἐξουσιοδοτημένης τραπέζης (π.χ. τὰ γραμμάτια τῶν 10 σελλινίων, £ 1 καὶ £ 5 τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας) καὶ σπανιώτερον τὰ *κυβερνητικὰ γραμμάτια*, δηλαδή γραμμάτια ἐκδιδόμενα ὑπὸ τῆς Πολιτείας.

Τὰ γραμμάτια εἶναι *μετατρέψιμα* ὅταν ὁ κομιστὴς ἔχει νόμιμον δικαίωμα ἐπιστροφῆς αὐτῶν εἰς τὸν ἐκδότην καὶ ἀνταλλαγῆς αὐτῶν μὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον, οἰοσδήποτε μέταλλον εἶναι ὁ κανὼν. Τὰ γραμμάτια εἶναι *μὴ μετατρέψιμα* ὅταν δὲν ὑφίσταται τοιοῦτον δικαίωμα. Διὰ πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ Μεγάλου Πολέμου τῶν

ετών 1914 - 1918, τὸ γραμματίον τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας ἦτο πλήρως μετατρέψιμον εἰς χρυσᾶ νομίσματα ἢ ράβδους χρυσοῦ, καὶ παρέμεινε μετατρέψιμον μέχρι τῆς ἀναστολῆς τοῦ χρυσοῦ Κανόνος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου τούτου. Σήμερον ἡ Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας δὲν εἶναι ἀναγκασμένη νὰ δίδῃ χρυσοὺν εἰς ἀντάλλαγμα διὰ τὰ γραμματίά της· φυλάσσει ἐν ὠρισμένον ποσοῦν χρυσοῦ καὶ τίτλων ὡς ἀποθεματικὸν διὰ κάλυμμα τῶν ἐκδοθέντων ὑπ' αὐτῆς τραπεζογραμμάτων. Σήμερον, τὰ ἀποθέματα κυκλοφοροῦντος χρυσοῦ εἶναι ἀσήμαντα, τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν γραμματίων ὄντος πιστωτικοῦ, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν Βρεταννίαν.

Νόμισμα ὑποχρεωτικῆς κυκλοφορίας

Συνήθως, τὰ χρήματα ποὺ φέρετε εἰς τὴν τσέπην σας διὰ τὰς ἀγοράς σας — χρήματα ὅπως τὰ γραμματία τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ μεταλλικὰ νομίσματα — θὰ εἶναι ὅτι καλοῦνται *νομίσματα ὑποχρεωτικῆς κυκλοφορίας, νόμιμον χρῆμα*. Ὁ νόμος θεσπίζει ὅτι ὠρισμένοι μορφᾶι χρήματος γίνονται ὑποχρεωτικῶς ἀποδεκταὶ ὑπὸ τοῦ προσώπου εἰς τὸ ὅποσον τὰς προσφέρετε ὡς ἀντάλλαγμα διὰ ἀγαθὰ ἢ ὑπηρεσίας ἢ πρὸς πληρωμὴν ὀφειλομένου λογαριασμοῦ. Ἐν ἄλλοις λόγοις, δύναται νομίμως νὰ προσφερθῇ εἰς τὸ πιστωτὴν σας, καὶ ὁ πιστωτὴς σας δὲν δύναται κατὰ νόμον νὰ ἀρνηθῇ τὴν λήψιν του, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν λήψιν χρημάτων μὴ ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, π.χ. τὰ τραπεζογραμμάτια ἰδιωτικῆς τραπεζῆς ἢ ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα ἢ ἐπιταγὴν.

Τὸ χρῆμα ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας εἶναι τὸ *κυκλοφοροῦν* τῆς χώρας. Ὁ νόμος δυνατὸν νὰ διακηρῶσση ὅτι δοθεῖσα μορφή χρήματος εἶναι ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας διὰ πληρωμὴν *παντὸς ποσοῦ* (δηλαδὴ *ἀπεριορίστου* ὑποχρεωτικῆς κυκλοφορίας), ἢ ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας διὰ πληρωμὴν *μόνον* μέχρι ὠρισμένου ποσοῦ (δηλαδὴ *περιορισμένης* ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας). Εἰς τὴν Βρεταννίαν τὰ γραμματία τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας εἶναι ἀπεριορίστου κυκλοφορίας· δύνασθε νὰ τὰ χρησιμοποιοῦσθε πρὸς πληρωμὴν χρέους παντὸς ποσοῦ καὶ ὁ πιστωτὴς σας ἐπιφέρει ζημίαν εἰς τὰ δικαιώματά του πρὸς πληρωμὴν ἂν ἀρνηθῇ νὰ τὰ δεχθῇ. Τὰ νομίσματα ἐκ νίκελ, ὅμως, ἔχουν ὑποχρεωτικὴν κυκλοφορίαν *μόνον* μέχρι £ 2, καὶ τὰ ἐκ χαλκοῦ μέχρι ἐνὸς σελλίνιου. Ἐπομένως, ἂν ὀφείλετε εἰς ἓν πρόσωπον £ 5 καὶ προσφέρετε πρὸς πληρωμὴν 100 σελ. ἢ 1200 πέν., θὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ἀρνηθῇ τὴν προσφορὰν σας καὶ δύναται νὰ σᾶς ἐνάγῃ διὰ τὴν δέουσαν ἐξόφλησίν του. Τὰ χρήματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι *συμβολικὰ* χρήματα (*πιστωτικά*: Token Money)· ἡ πραγματικὴ των ἀξία εἶναι μικροτέρα τῆς ἐπ' αὐτῶν ἀπεικονιζομένης.

Τραπεζικὸν χρῆμα

Εἰς τὴν πράξιν, τὰ κυκλοφοροῦντα χρήματα ἢ τὰ *μετρητὰ* (κατ' ἄλλην ὀνομασίαν) χρησιμοποιοῦνται πρὸς τακτοποίησιν τῶν συναλλαγῶν διὰ μέτρων *μόνον* ποσά. Κατὰ κανόνα, τὰ μετρητὰ δὲν χρησιμοποιοῦνται πρὸς τακτοποίησιν μεγάλων ἐμπορικῶν συναλλαγῶν. Ἡ πλειονότης τῶν ἐμπορικῶν πληρωμῶν διενεργεῖται διὰ τῆς χρήσεως τραπεζικοῦ χρήματος ἀποτελουμένου ἀπὸ τραπεζογραμμάτια (ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Οὐαλλίᾳ καὶ ὑποκείμενα εἰς νόμιμον

ἐλεγχον) καὶ τραπεζικὰς καταθέσεις. Αἱ *τραπεζικαὶ καταθέσεις* ἀποτελοῦν τὸ μέγιστον μέρος τῆς προσφορᾶς χρήματος σήμερον· κινουῦνται διὰ μέσου *ἐπιταγῶν* αἱ ὁποῖαι, ἐν θραχεῖ, εἶναι διαταγαὶ πρὸς μίαν τράπεζαν νὰ μεταφέρῃ ἐν ἀναφερόμενον ποσὸν χρημάτων ἀπὸ τὸν λογαριασμὸν ἐνὸς προσώπου εἰς ἕτερον πρόσωπον, δηλαδὴ νὰ μεταφέρῃ μέρος τῆς τραπεζικῆς καταθέσεως ἐνὸς προσώπου εἰς τὴν τραπεζικὴν κατάθεσιν ἐνὸς ἄλλου προσώπου. Ἡ μορφή αὕτη χρήματος δὲν εἶναι ὑποχρεωτικῆς κυκλοφορίας ἀλλὰ γίνεται ἀποδεκτὴ ὑπὸ πιστωτῶν διὰ πληρωμὴν ἀγαθῶν ἢ διευθέτησιν χρεῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ὁ ἀποσύρων θεωρεῖται ἀξιόπιστος.

Πιστωτικὰ ὄργανα

Ταῦτα ὑπάρχουν εἰς ποικίλας μορφάς (συναλλαγματικά, γραμμάτια καὶ ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαὶ) καὶ χρησιμοποιοῦνται πρὸς διευθέτησιν σωρείας συναλλαγῶν, οἰκονομοῦντα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ χρῆμα ὑποχρεωτικῆς κυκλοφορίας. *Εἶναι ὑποκατάστατα* τοῦ χρήματος ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, καὶ γίνονται ἀποδεκτὰ διότι τὸ λαμβάνον αὐτὰ πρόσωπον βασίζεται εἰς τὸ ὅτι δύναται νὰ τὰ μετατρέψῃ εἰς μετρητὰ ἄνευ δυσκολίας, ἂν τὸ ἐπιθυμῇ.

Ἡ ἀξία τοῦ χρήματος

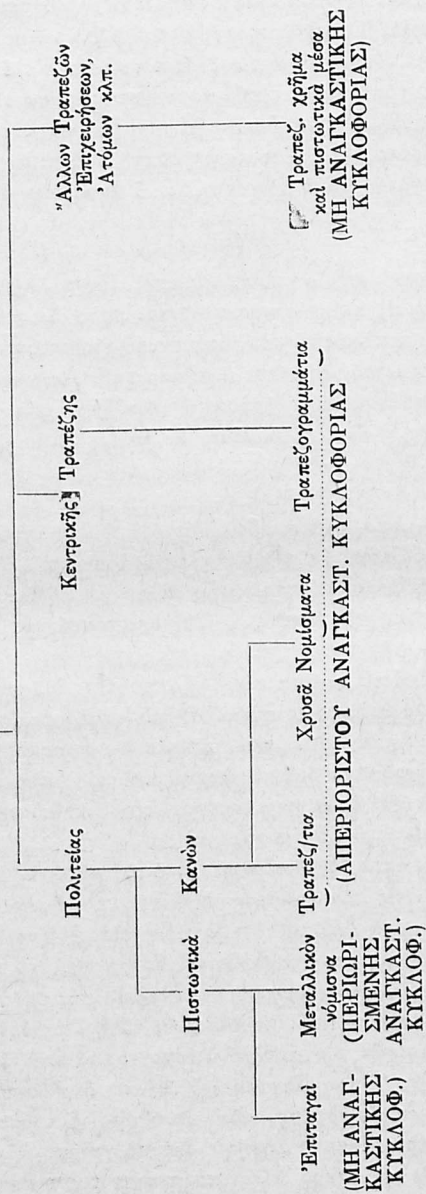
Εἶδομεν ὅτι ἡ ἀξία ἐνὸς ἀγαθοῦ, δηλαδὴ ἡ δύναμις του νὰ ἀνταλλάσσεται μὲ ἄλλα ἀγαθὰ, ἀποφασίζεται ἐκ τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῆς ζήτησεως καὶ τῆς προσφορᾶς. Τὸ χρῆμα οὐδόλως διαφέρει τῶν ἄλλων ἀγαθῶν: ἡ ἀξία του, ἡ δύναμις του νὰ ἀνταλλάσσεται μὲ ἀγαθὰ, ἢ ἡ *ἀγοραστικὴ του δύναμις* διὰ τὰ ἀγαθὰ, ὁμοίως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζήτησεως.

Ἡ *ζήτησις* διὰ τὸ χρῆμα εἶναι ἡ ποσότης τοῦ χρήματος ποῦ χρειάζεται διὰ νὰ προκαλέσῃ τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς, δηλαδὴ διὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν μεταβίβασιν ἢ ἀνταλλαγὴν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν προσφερομένων πρὸς πώλησιν. Οἱ πωληταὶ θέλουν χρήματα διὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς ὑπηρεσίας τῶν ἐν ἄλλοις λόγοις ζητοῦν χρήματα καὶ ὅσον περισσότερα ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίαι ἀνταλλάσσονται, τόσοσιν μεγαλυτέρα εἶναι ἡ ζήτησις χρήματος.

Τὸ αὐτὸ εἶδος, κατὰ τὴν δίοδόν του ἀπὸ τὸν παραγωγὸν εἰς τὸν χονδρέμπορον, ἐκ τοῦ χονδρέμπορου εἰς τὸν ἔμπορον λιανικῆς πωλήσεως καὶ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸν καταναλωτὴν, δύναται νὰ ὑψώσῃ τὴν ζήτησιν διὰ χρῆμα ἐκ μέρους πολλῶν προσώπων. Ἡ ζήτησις χρήματος ἐπηρεάζεται, ἐπομένως, ὄχι μόνον ἐκ τοῦ ὄγκου τῶν ἀνταλλασσομένων ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἀλλ' ἐπίσης ἐκ τῆς *συχνότητος* μὲ τὴν ὁποῖαν τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ ἀνταλλάσσονται, ὡς αὕτη δεικνύεται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσώπων διὰ τῶν χειρῶν τῶν ὁποίων διέρχονται τὰ ἀγαθὰ πρὶν φθάσουν εἰς τὸν τελικὸν καταναλωτὴν. Ὅσον μεγαλυτέρα εἶναι ἡ *δραστηριότης* τοῦ ἔμπορίου, δηλαδὴ ἡ *ταχύτης κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν*, διάφορος τοῦ ὄγκου τοῦ ἔμπορίου, τόσοσιν μεγαλυτέρα εἶναι ἡ ζήτησις διὰ τὸ χρῆμα.

Ἡ *προσφορὰ* χρήματος εἶναι τὸ πραγματικὸν ποσὸν χρημάτων — τραπεζογραμματίων, μεταλλικῶν νομισμάτων, τραπεζικῶν καταθέσεων, συναλλαγματικῶν κλπ. — τῶν χρησιμοποιουμένων πρὸς πρόκλησιν συναλλαγῶν. Περιλαμβάνει ὅλας τὰς μορφὰς χρήματος τὰς ἐπιτελοῦσας τὸ ἔργον τοῦ χρήματος. Ἄλλ' ἐν τῇ

ΜΟΡΦΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

έξετάσει τῆς προσφορᾶς χρήματος, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ὄχι μόνον τὴν ὀλικὴν ποσότητα τῶν ἐν χρήσει χρημάτων, ἀλλ' ἐπίσης τὴν ταχύτητα κυκλοφορίας τοῦ χρήματος, δηλαδὴ τὸν ἀριθμὸν τῶν κειωρισμένων συναλλαγῶν διὰ τὰς ὁποίας ἐκάστη μονὰς χρήματος χρησιμοποιεῖται. Τὸ σελλίνιον ποῦ δίδομεν εἰς τὸν ἀρτοποιόν, δίδεται ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν σύζυγόν του ἢ ὁποία, μετὰ τὴν σειρὰν τῆς, τὸ δίδει εἰς τὸν λαχανοπώλην διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ λάχανον ἢ τὰ γεώμηλα. Τὸ αὐτὸ σελλίνιον χρησιμοποιούμενον εἰς 10 συναλλαγὰς ἐπιτελεῖ εἰς τὴν πραγματικότητα τὸ αὐτὸ ἔργον ποῦ ἐπιτελοῦν 10 χωριστὰ σελλίνια, ἕκαστον χρησιμοποιούμενον εἰς μίαν συναλλαγὴν μόνον. Ἡ ταχύτης κυκλοφορίας αὐξάνει οὕτω τὴν προσφορὰν τοῦ χρήματος τοῦ χρησιμοποιουμένου διὰ τὸ ἔργον τοῦ χρήματος.

Τώρα, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, ὑπάρχει ὀρισμένη ποσότης χρήματος χρησιμοποιουμένη πρὸς πληρωμὴν ὀρισμένης ποσότητος ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, καὶ ἡ σχέσις μεταξὺ τῆς ὀλικῆς προσφορᾶς ἀγαθῶν καὶ ὀλικῆς προσφορᾶς χρήματος ἀποφασίζει τὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος. Ἐάν ἡ ποσότης τῶν ἀγαθῶν αὐξάνεται ἐνῶ τὸ ποσὸν τοῦ χρήματος παραμένει τὸ αὐτὸ, ἐκάστη μονὰς χρήματος ἀνέρχεται ἢ ἡ τιμὴ πίπτει. Ἐκαστον σελλίνιον τώρα ἀγοράζει περισσότερα ἀγαθὰ ἢ πρὶν ἔν ἐνδεῶς τὸ ὁποῖον ἐκόστιζε πρὶν, ἄς εἴπωμεν, 10 σελλίνια, δύναται τώρα νὰ ἀγορασθῇ πρὸς 8 σελλίνια μόνον. Ἐάν, ἐξ ἄλλου, ἡ ποσότης ἀγαθῶν παραμένῃ ἢ ἰδίᾳ καὶ περισσότερα χρήματα διατίθενται (π.χ. ἐκ τῆς ἐκδόσεως ἐπὶ πλέον τραπεζογραμμάτων), ἡ ἀξία μιᾶς μονάδος τοῦ χρήματος πίπτει, δηλαδὴ αἱ τιμαὶ ἀνέρχονται. Ἐνῶ προηγουμένως ἤδυνάμεθα νὰ ἀγοράσωμεν 4 λίτρας ἐξ ἐνδεῶς ἀγαθοῦ πρὸς 6 σελλίνια, πρέπει τώρα νὰ πληρώσωμεν 8 σελλίνια ἕκαστον σελλίνιον ἀγοράζει ὀλιγωτέραν ποσότητα ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ, φυσικὰ, ὀλιγωτέραν ποσότητα ἐκ παντὸς ἄλλου.

Οὕτως ἡ ἀξία τοῦ χρήματος καὶ αἱ τιμαὶ ἐν γένει εἶναι δύο ἀπόψεις τοῦ ἰδίου πράγματος. Πραγματικὰ εἴτε εἰς τὴν ζήτησιν τοῦ χρήματος εἴτε εἰς τὴν προσφορὰν αὐτοῦ προξενοῦν παραλλαγὰς καὶ εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος καὶ εἰς τὰς τιμὰς, ἀλλὰ ποικίλλουν πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις. Ἐὰς ὑποθέσωμεν ὅτι, εἰς δοθεῖσαν στιγμὴν, Α :

A. 2000 μονάδες ἀγαθῶν ἰσοῦνται πρὸς 20.000 μονάδας χρήματος.

Τότε 1 μονὰς τῶν ἀγαθῶν ἰσοῦται πρὸς 10 μονάδας χρήματος.

Τώρα, ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι, ἀκολουθοῦσα βελτίωσιν εἰς τὰς μεθόδους παραγωγῆς, ἢ προσφορὰ τῶν ἀγαθῶν εἰς ἄλλην στιγμὴν, Β, διπλασιάζεται, ἀλλ' ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀλλαγὴ εἰς τὸ ποσὸν τῶν χρημάτων τῶν διαθεσίμων πρὸς διευθέτησιν τῶν συναλλαγῶν· τότε, εἰς τὴν στιγμὴν Β :

B. 4000 μονάδες ἀγαθῶν ἰσοῦνται πρὸς 20.000 μονάδας χρήματος.

Καὶ 1 μονὰς ἀγαθῶν ἰσοῦται πρὸς 5 μονάδας χρήματος.

Μεταξὺ τῶν χρονικῶν στιγμῶν Α καὶ Β, ἐπομένως, ἡ ἀξία τοῦ χρήματος ἀνῆλθε, διότι, εἰς τὴν Β, δυνάμεθα νὰ ἀγοράσωμεν τὴν αὐτὴν ποσότητα ἀγαθῶν με ὀλιγότερα χρήματα, 5 μονάδας ἀντὶ 10.

Θεωροῦντες τὴν ἀλλαγὴν αὐτὴν ἐξ ἄλλης ἀπόψεως, βλέπομεν ὅτι αἱ τιμαὶ κατήλθον. Ἐνῶ εἰς τὴν χρονικὴν στιγμὴν Α 10 μονάδες χρήματος ἀπαιτοῦνται

πρὸς ἀγορὰν 1 μονάδος ἀγαθῶν, εἰς τὴν χρονικὴν στιγμήν Β μόνον 5 μονάδες ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀγορὰν τῆς αὐτῆς ποιότητος ἀγαθῶν. Δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν, ἐπομένως, ὅτι ἡ ἀξία τοῦ χρήματος ποικίλλει ἀντιστρόφως πρὸς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν. Ἐάν αἱ τιμαὶ ἀνέρχονται, ἡ ἀξία τοῦ χρήματος πίπτει, ἂν αἱ τιμαὶ κατέρχονται, ἡ ἀξία τοῦ χρήματος ἀνέρχεται. Δυνάμεθα ἐπὶ πλέον νὰ ἴδωμεν ὅτι ἂν ἡ προσφορά χρήματος παραμένῃ ἡ αὐτὴ ἐνῶ ἡ ζήτησις τοῦ χρήματος αὐξάνεται, ὑπάρχει αὐξησις τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος.

Τ Ι Μ Α Ι

Τιμάριθμοι

Καθὼς τὸ χρήμα εἶναι τὸ αὐτὸ μόνος μετρήσεως διὰ τῆς ὁποίας δεικνύομεν καὶ σχηματίζομεν τὴν ἀξίαν ὄλων τῶν ἄλλων πραγμάτων, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος παρὰ μόνον διὰ μέσου τῶν ἀγαθῶν ἐν γένει· δηλαδή *δυνάμεθα νὰ μετρήσωμεν τὰς ἀλλαγὰς εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος μόνον διὰ τῶν ἀλλαγῶν εἰς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν*. Αἱ ἀλλαγαὶ αὗται εἶναι δυσχερεῖς πρὸς μέτρησιν, πρῶτον, διότι τὸ χρήμα χρησιμοποιεῖται εἰς πλῆθος διαφορετικῶν τρόπων ἐκτὸς τῶν ἀγορῶν τῶν ἀγαθῶν· δεύτερον, διότι αἱ τιμαὶ μερικῶν ἀγαθῶν ἀνέρχονται ἐνῶ αἱ τιμαὶ ἄλλων κατέρχονται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἰδίας περιόδου· καί, τρίτον, διότι τὰ ἀγαθὰ ἀλλάσσουν τοσοῦτον εἰς ποιότητα καὶ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικὰ διὰ περίοδον ἐτῶν ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβηκοι, ὅταν συγκρίνωμεν τὴν ἀξίαν μιᾶς μονάδος κατὰ μίαν χρονικὴν στιγμήν μὲ τὴν ἀξίαν αὐτῆς κατ' ἄλλην χρονικὴν στιγμήν, διὰ τὸ ἂν διαπραγματευώμεθα περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκριβοῦς εἴδους.

Ἐπειδὴ δνομάζομεν *μέθοδον τῶν τιμαριθμῶν*, ὁμοίως, δίδει εἰς ἡμᾶς τὰς δυνάμεις νὰ μετρήσωμεν κατὰ προσέγγισιν τὰς ἀλλαγὰς εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Ὁ ὑπολογισμὸς ἐνδὲς τιμαριθμοῦ εἶναι πολὺπλοκος ἔργασια, ἀλλ' ἡ ἀρχὴ ταύτης δύναται νὰ ἐξηγηθῇ δι' ἄπλου παραδείγματος. Ἐὰς ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ 1960 πληρώνομεν 9 πέννας δι' ἓνα καρβέλι ἄρτου, 3 σελλίνια διὰ μίαν λίτραν βουτύρου καὶ 6 σελλίνια καὶ 2 πέννας διὰ μίαν λίτραν κρέατος. Ἐὰς ὑποθέσωμεν, ἐπίσης, ὅτι τὸ 1961 ἡ τιμὴ τοῦ ἄρτου, ἔχει κατέλθει εἰς 7 πέννας, ὅτι τὸ βούτυρον ἔχει ἀμετάβλητον τιμὴν, 3 σελλίνια, ἀλλὰ ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ κρέατος ἔχει ἀνέλθει εἰς 8 σελλίνια καὶ 6 πέννας. Ἐάν τώρα λάβωμεν τὸ 1960 ὡς τὸ ἔτος διὰ τοῦ ὁποίου προτιθέμεθα νὰ συγκρίνωμεν τὰς μελλοντικὰς τιμὰς (δηλαδή ὡς τὸ ἔτος—*βάσιν*) ἐξισοῦμεν τὰς τιμὰς διὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς 100, καὶ ὑπολογίζομεν τὰς τιμὰς διὰ τὰ ἀκόλουθα ἔτη ὡς ποσοστὰ τῶν τιμῶν τοῦ 1960· οὕτω:

	1960	1961
Ἄρτος	9 πέννας = 100	7 πέννας = $7 \times \frac{100}{9} = 77$
Βούτυρον	36 πέννας = 100	36 πέννας = 100
Κρέας	74 πέννας = 100	102 πέννας = $102 \times \frac{100}{74} = 138$
	<u>3/300</u>	<u>3/315</u>

Μέσος όρος, δηλ τιμάριθμος = 100 (1960). Μέσος όρος, δηλ. τιμάριθμος = 105 (1961).

Ότω δια τὸ 1961 ἔχομεν ὡς τιμάριθμον 105 ἐν συγκρίσει μὲ ἐκεῖνον τοῦ 1960 ὃ ὁποῖος εἶναι 100, καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἐπῆλθεν αὐξησις 5% εἰς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τιμῶν τοῦ 1961 ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1960. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν τὸν τιμάριθμον διὰ μελλοντικὰ ἔτη (καὶ φυσικὰ διὰ παρελθόντα ἔτη, ἂν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τὰς τιμάς), καὶ οὕτως ἔχομεν ἀριθμοὺς ποὺ μᾶς δίδουν συντόμως ἔνδειξιν τῆς αὐξήσεως ἢ πτώσεως ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν (%) εἰς τὰς τιμάς ἐν συγκρίσει μὲ τὸ ἔτος - βάσιν (1960).

Εἰς τὴν πρᾶξιν, αἱ τιμαὶ πολλῶν διαφόρων ἀγαθῶν ἢ διαφόρων τάξεων ἢ ποικιλιῶν τοῦ ἴδιου ἀγαθοῦ λαμβάνονται οὕτως ὥστε νὰ ἐξασφαλίζουσι μεγαλυτέραν ἀκρίβειαν. Ἐπὶ πλεόν, αἱ τιμαὶ *χοινοεικῆς πωλήσεως τροφίμων* (π.χ. σίτου καὶ βοῦτου κρέατος) καὶ *πρώτων ὑλών* (π.χ. ἐρίου καὶ βάμβακος) ἐκλέγονται διὰ γενικοὺς τιμαρίθμους διότι σχηματίζονται εὐκολότερον καὶ ἀκριβέστερον τῶν τιμῶν λιανικῆς πωλήσεως, καὶ διότι τὰ τρόφιμα καὶ αἱ πρώται ὑλαὶ ὀλίγον ἀλλάσσουν εἰς ἐξωτερικὰ γνωρίσματα ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Αἱ τιμαὶ λιανικῆς πωλήσεως, πάντως, χρησιμεύουν ὡς βάσις τῶν τιμαρίθμων τῶν σχηματιζομένων πρὸς ἔνδειξιν καὶ καταγραφὴν τῶν ἀλλαγῶν εἰς τὸ κόστος τῆς ζωῆς, διότι τὰ ἀγαθὰ διὰ τὰ ὁποῖα ἐξοδεύονται αἱ πρόσοδοι τῶν ἐργατῶν ἀγοράζονται εἰς τιμάς λιανικῆς πωλήσεως.

Ὑπολογισμὸς βαρύτητος

Εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ ἀνωτέρω δοθέντος τιμαρίθμου ὑπετέθη πρὸς ἀπλοῦστυσιν τῆς μεθόδου ὅτι τὰ ἀγαθὰ, ἄρτος, βοῦτυρον καὶ κρέας, εἶναι ἴσης σπουδαιότητος εἰς τὴν γενικὴν κλίμακα καταναλώσεως εἰς τὸ σύνολον. Εἰς τὴν πραγματικότητα, ὅμως, τὰ ἀγαθὰ ἀπέχουν πολὺ τοῦ νὰ εἶναι ἴσης σπουδαιότητος, καὶ οὕτως ὁ τιμάριθμος διὰ νὰ ἔχη κάποιαν ἀξίαν πρέπει νὰ προβλέπη τὴν σχετικὴν σπουδαιότητα τῶν διαφόρων ἀγαθῶν διὰ τὰ ὁποῖα ἐξοδεύομεν τὰ χρήματά μας. Ἄν ἐν ἀγαθὸν καταλαμβάνη μικρὰς σπουδαιότητος θέσιν εἰς τὰ γενικά ἐξοδα μας, ἄνοδος τῆς τιμῆς του δὲν θὰ ἐπηρέαζε δυσαναλόγως ἓνα τιμάριθμον, σκοπὸς τοῦ ὁποῖου εἶναι νὰ δείξη ἀλλαγὰς εἰς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν ἐν ἄλλοις λόγοις, εἰς τὴν ἄνοδον τῆς τιμῆς τοῦ ἀγαθοῦ αὐτοῦ δὲν θὰ ἐδίδετο μεγάλη «βαρύτης» ἐντὸς τῶν δεικτῶν μας. Ἀντιθέτως, ἀγαθὸν κάποιας σπουδαιότητος πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει ἀναλόγως τῆς βαρύτητός των εἰς τὰ ἐξοδα τοῦ μέσου ἀτόμου.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οἱ συντάκται τιμαρίθμων προσπαθοῦν νὰ λάβουν ὑπ' ὄψει τὴν διαφορετικὴν βαρύτητα τῶν ἀγαθῶν τὰς ἀλλαγὰς τιμῶν τῶν ὁποίων μετροῦν δι' ἀναγνωρίσεως εἰς αὐτὰ «βαρύτητος» ἀντιστοιχοῦσης πρὸς τὴν σχετικὴν τῶν σπουδαιότητα εἰς τὸν «προϋπολογισμὸν» τῆς μέσης οἰκογενείας ἢ εἰς τὴν μέσσην κατανομήν τῶν ἐξόδων.

Ἄς ὑποθέσωμεν, π.χ. ὅτι ὁ ἄρτος ἔχει πενταπλασίαν καὶ τὸ βοῦτυρον διπλασίαν σπουδαιότητα τοῦ κρέατος εἰς τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν καταναλωτῶν ἐν συνόλῳ. Ἀναγνωρίζομεν, λοιπόν, «βαρύτητα» 5 εἰς τὸν ἄρτον, 2 εἰς τὸ βοῦτυρον καὶ

1 εις τὸ κρέας. Κατόπιν, πρὸς ἀπόκτησιν ἀκριβεστέρων τιμαρίθμων, πολλαπλασιάζομεν τὴν κατὰ προσέγγισιν βαρύτητα πρὸς τὴν ἐξακριβωθείσαν νέαν τιμὴν ἐκάστου ἀγαθοῦ, ἐκφραζομένην ὡς ποσοστὸν τῆς τιμῆς - δάσεως καὶ ὕστερον διαιροῦμεν τὸ προκύπτον ποσὸν διὰ τοῦ ποσοῦ τῶν βαρυτήτων, ὅτω :

	Τιμὴ 1960	Τιμὴ 1961	$\frac{1961}{1960}$ %	Βαρύτητες	Γινόμενον ποσοστοῦ X βαρύτητα
Ἄρτος	9 πέν.	7 πέν.	77	5	385
Βούτυρον	36 πέν.	36 πέν.	100	2	200
Κρέας	74 πέν.	102 πέν.	138	1	138
				8	8)723
					90

Τιμαρίθμος δάσει βαρυτήτων = 90

Ὁ ἀναγνώστης θὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἐνῶ εἰς τὸ παράδειγμα αὐτὸ ὑπολογισμοὶ βαρυτήτων φέρομεν τὴν τιμὴν τοῦ κρέατος *μίαν φοράν*, φέρομεν τὴν τιμὴν τοῦ ἄρτου *πέντε φορές* καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βουτύρου *δύο φορές*.

Ἐπιπέδον τιμῶν

Αἱ ἀτομικαὶ τιμαί, βεβαίως, διαρκῶς ἀλλάσσουν, μερικαὶ ἀνερχόμεναι καὶ ἄλλαι πίπτουσαι. Ἄλλὰ, κατὰ κανόνα, αἱ ἀλλαγαὶ αὐταὶ ἀντισταθμίζονται μεταξὺ τῶν καὶ μικρῶν σοβαρῶν ἀποτελέσμων ἐπιφέρουν. Αἱ ἀλλαγαὶ εἰς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν, ὡς δεῖκνύνται ὑπὸ τῶν τιμαρίθμων, εἶναι, ὅπως ὅποτε, πολὺ σπουδαιότεραι καὶ σοβαρώτεραι εἰς τὰ ἀποτελέσματά των.

Αἱ ἀνερχόμεναι τιμαὶ θεωροῦνται εὐνοϊκαὶ διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἐνθαρρύνουσι τοὺς ἐπιχειρηματίας νὰ ἐπεκτείνουν τὰς ἐπιχειρήσεις των διότι αἱ ἀνερχόμεναι τιμαὶ τῶν ἀγαθῶν συνήθως σημαίνουν εὐρύτερα περιθώρια κέρδους, διὰ τὸν λόγον ὅτι τὰ σταθερὰ ἔξοδα τοῦ βιομηχανοῦ (ὅπως τὰ ἐνοίκια, εἰσφοραὶ καὶ τόκοι ὁμολογιῶν) οὐδὲν ἀνέχονται, ἢ ἀνέχονται ὀλιγώτερον τῶν τιμῶν τῶν πωλουμένων ὑπ' αὐτοῦ ἀγαθῶν. Αἱ ἀνερχόμεναι τιμαί, ἐπομένως, δηλώνουν συνήθως ὅτι αἱ βιομηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις ἀπασχολοῦνται πληρέστερον καὶ ὅτι ὑπάρχει μείωσις τοῦ μεταβλητοῦ κατὰ μονάδα κόστους τοῦ παραγωγικοῦ ἀποτελέσματος.

Ἐπιπέδον τιμῶν αὐξήσις ἀπασχολήσεως, ἀμέσως μὲν διότι αἱ ἐπεκτεινόμεναι ἐπιχειρήσεις ἀπαιτοῦν πρόσθετον ἐργασίαν, ἐμμέσως δὲ διότι οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει ἔχουν περισσότερα νὰ ἐξοδεύουν καὶ πρέπει νὰ παραχθοῦν πρὸς πώλησιν περισσότερα ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίαι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπάρχει εἰς ὅλην τὴν κοινότητα διάχυτος εὐημερία. Αἱ παραγωγικαὶ τάξεις εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ ὀφειλέται τῆς κοινωνίας, καί, καθὼς ἡ ἀνοδος τῶν τιμῶν ἐλαττώνει τὸ πραγματικὸν

φορτίον τῶν πληρωμῶν τῶν χρεῶν των καὶ τῶν τόκων (διότι ἐκάστη μονὰς χρήματος ποῦ πρέπει νὰ πληρωθῆ ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπεύει ὀλιγώτερα ἀγαθὰ ἀπὸ πρῖν), δύνανται εὐκολώτερον καὶ ἐπιτυχέστερον νὰ συνεχίσουν τὴν δραστηριότητά των.

Αἱ ἀνοδικαὶ τιμαὶ ἔχουν πλεονεκτήματα εἰς βιομηχανικὰ ἔθνη ἂν ἡ ἀνοδος δὲν εἶναι ἀπότομος. Ἄλλ' ὅταν αἱ τιμαὶ αἰσθητῶς ἀνέρχονται ὡς εἰς περίερον πληθωρισμοῦ, προξενεῖται σεβαστὴ ζημία, διότι ἡ προκύπτουσα ἀβεβαιότης ὡς πρὸς τὸ τελικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν εἶναι ἐκ τῶν μεγαλύτερων ἐμποδίων εἰς τὴν σταθερότητα καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ τὸ αὐξανόμενον κόστος μειώνει τὰς ἀγοράς, ἰδιαίτερα ἐκ τῶν ὑπερποντίων χωρῶν. Οἱ ζῶντες ἐπὶ σταθερῶν εἰσοδημάτων, οἱ συνταξιῶχοι καὶ ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων αἱ πρόσδοσι δὲν ἀλλάσσουν κατὰ τὰς ἀλλαγὰς τοῦ κόστους ζωῆς, ὑποφέρουν ὡς ἡ ἀξία τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων των ἐξακολουθεῖ νὰ πίπτῃ καὶ αἱ τιμαὶ νὰ ἀνέρχονται. Ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐπιτυχῶς προβάλλουν ἀπαιτήσεις δι' αὐξήσεις μισθῶν εὐρίσκουν δυσκολίαν νὰ συμβαδίσουν μὲ τὸ ἀνερχόμενον ἐπίπεδον ζωῆς διότι ὑπάρχει πάντοτε χρονικὴ καθυστέρησις μεταξὺ τῆς ἀνόδου τῶν τιμῶν καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν μισθῶν.

Αἱ κατερχόμεναι τιμαὶ, ἂν εἶναι τόσον ἔντονοι ὥστε νὰ συνιστοῦν ἀντιπληθωρισμόν, ἔχουν καταθλιπτικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος· δὲν εἶναι εὐνοϊκὰ διὰ τὸ ἐμπόριον. Διὰ τῆς μειώσεως ἢ καταστροφῆς τῶν περιθωρίων κέρδους τείνουν νὰ ἀποθαρρύνουν τὰς ἐπιχειρήσεις νὰ περιορίσουν τὴν παραγωγὴν καὶ νὰ αὐξήσουν τὴν ἀνεργίαν.

Ὅταν αἱ τιμαὶ κατέρχονται, τὰ ἤδη πρὸς κέντρα ἀγαθὰ πρέπει νὰ πωληθοῦν εἰς χαμηλοτέρας τιμὰς τῶν προσδοκωμένων ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς παραγωγῆς. Τὰ κέρδη, ὡς ἐκ τούτου, μειοῦνται ἢ δὲν πρὸς κέρδη ποιοῦνται κἂν, ἢ παραγωγὴ περιορίζεται, τὰ ἡμερομίσθια καθίστανται βαρύτερον φορτίον διὰ τὴν βιομηχανίαν, διότι δὲν πίπτουν ὡς αἱ τιμαὶ ταχέως (ἔνεκα τῆς δυσκολίας εὐρέσεως ἐργατικῶν χειρῶν συμφῶνων νὰ δεχθοῦν χαμηλότερα ἡμερομίσθια, τὰ ἡμερομίσθια, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, πάντοτε καθυστεροῦν τῶν τιμῶν), τὰ μεταβλητὰ κατὰμονάδα ἔξοδα αὐξάνονται, τὸ κόστος παραγωγῆς καθίσταται ὑψηλότερον ἐν σχέσει πρὸς τὰς τιμὰς πωλήσεως, αἱ ἐγκαταστάσεις πρέπει νὰ μείνουν ἀδρανεῖς, προκύπτει ἀνεργία καὶ τὰ μερίσματα μειοῦνται. Ἐν γένει, ἐπομένως, ὑπάρχει πτώσις εἰς τὴν γενικὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τοῦ συνόλου, καὶ ἡ ὕφεσις ἐκτείνεται εἰς τὴν ὅλην παραγωγὴν. Αἱ πληρωμαὶ χρεῶν καὶ τόκων καθίστανται μεγαλύτερα φορτία κατὰ τὸν χρόνον ἀκριβῶς ὅποτε οἱ παραγωγοὶ ἐλαχίστην δύναμιν ἔχουν δι' αὐτὰ, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι μέγας ἀριθμὸς πτωχεύσεων.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς κοινωνίας ποῦ ὠφελείται. Οἱ λαμβάνοντες σταθερὰ εἰσοδήματα δύνανται νὰ ἀγοράσουν περισσότερα εἰς τὰς χαμηλὰς τιμὰς καὶ τὸ ἐπίπεδον ζωῆς των ἀνέρχεται.

Αἱ τάσεις τῶν τιμῶν εὐρίσκονται γενικῶς εἰς ἀνοδικὴν κατεύθυνσιν καὶ ἀνοδοὶ ἔχουν παρατηρηθῆ ἰδιαίτερα ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου ἀλλὰ ταχεῖα καὶ ἔντονοι ἀλλαγὰι εἰς τὴν ἀξίαν τῶν νομισματικῶν μονάδων, ἀνεξαρτήτως τῆς κατευθύνσεως πρὸς τὰ ἄνω ἢ κάτω, δὲν εἶναι ἐπιθυμηταί· δημιουργοῦν

ἀβεβαιότητα και ὀδηγοῦν εἰς ἐκτεταμένην ἀπώλειαν ἐμπιστοσύνης. Τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἐμποδίζεται διότι ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος, δὲν δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ ἐκτιμηθῆ, και οἱ ἀγοραστὰι και πωληταὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἐμπλακοῦν εἰς συναλλαγὰς βάσει νομισματικῶν μονάδων ἀρίστου και ταχέως μεταβαλλομένης ἀξίας.

Πληθωρισμὸς

Διὰ μακρὰν περίοδον, ἡ ἀξία τοῦ χρήματος πέπτει, ἐνίοτε σταθερῶς και εἰς μικρὰν ἔκτασιν, ἀλλὰ μερικὰς φορὰς ἡ πτώσις ἦτο ταχεῖα και ἔντονος ὡς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος δταν αἱ κυβερνήσεις προσέφευγον εἰς δανεισμὸν μεγάλων ποσῶν ἐκ τῶν τραπεζῶν και τοῦ κοινοῦ, και εἰς ἐντατικὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα συγκεντρωμένην εἰς τὴν παραγωγὴν πολεμοφοδίων. Μετὰ τὴν ἠδξημένην ζήτησιν χρήματος διὰ πληρωμὰς τῆς ἠδξημένης ἐργατικῆς ἰσχύος τῆς κυβερνήσεως και τοῦ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ προμηθευτῶν, αὐτῆς, τὸ ὕψος τῶν τραπεζιτικῶν καταθέσεων ἠδξηθῆ αἰσθητῶς και μεγαλυτέρα ἀγοραστικὴ δύναμις κατέστη διαθέσιμος. Ταυτοχρόνως, ὑπῆρχεν ἔλλειψις ἀγαθῶν διὰ τὰ ὁποῖα ἡδύνατο ὁ καταναλωτὴς νὰ ἀναλώσῃ τὰ χρήματά του. Ὑπὸ τοιούτους ὁρους, ἂν δὲν ἐπιβληθοῦν ἐπισήμως ἀνώτατα ὄρια ἐπὶ τῶν τιμῶν, αἱ τιμαὶ ἀνέρχονται. Αὐταὶ αἱ συνθήκαι πληθωρισμοῦ διήρκεσαν μετὰ τοὺς πολέμους και ἡ ἀξία τοῦ χρήματος ἐξηκολούθη: κατερχομένη. Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις διέφυγε τὸν ἔλεγχον, αἱ τιμαὶ ἐξηκολούθησαν νὰ ἀνέρχονται, αἱ ἐξαγωγαὶ κατέστησαν πολὺ δαπανηραὶ διὰ τοὺς ὑπερποντίους καταναλωτὰς και ἀνεπτύχθησαν δυσκολίαι τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Ὑπῆρξεν ἀνάγκη νὰ γίνῃ κάτι διὰ νὰ τεθῆ τὸ οἰκονομικὸν σύστημα εἰς σταθερὰν και προοδευτικὴν δρᾶσιν· ταμιακὰ και οἰκονομικὰ μέτρα εἰσῆχθησαν περιλαμβάνοντα τὸν περιορισμὸν τῶν πιστώσεων και ἀναγκαιτίζοντα τὴν ἀνάλυσιν τοῦ δημοσίου και ἰδιωτικοῦ χρήματος.

ΤΡΑΠΕΖΑΙ

Καθὼς τὸ οἰκονομικὸν σύστημα ἐπεξετάθη και ἠδξηθῆ, ὁ μηχανισμὸς τῆς οἰκονομίας κατέστη πολυπλοκώτερος, αἱ πιστωτικαὶ συναλλαγαὶ ἠδξηθῆσαν τεραστίως, και πλείσται συναλλαγαὶ παντὸς μεγέθους λαμβάνουν σήμερον χώραν διὰ μέσου τῶν τραπεζῶν.

Τὸ ἔργον τῶν τραπεζῶν

Τὸ Βρετανικὸν Τραπεζιτικὸν Σύστημα, ἰδιαιτέρως, εἶναι φημισμένον διὰ τὴν ὑψηλὴν του ἱκανότητα και διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν παρεχομένων ὑπ' αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν εἰς τὸ σύνολον. Ἀρχικῶς, ἡ τράπεζα ἦτο τὸ μέρος ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἔδιδον τὰ πολύτιμα εἶδη των πρὸς ἀσφαλῆ φύλαξιν· σήμερον ἐπιτελεῖ πολλὰ ἄλλα σοδαρώτατα ἔργα. *Δέχεται καταθέσεις* ἀπὸ πελάτας εἰς λογαριαμοὺς ὄψεως, δηλαδὴ πληρωτέους ἅμα τῇ ζητήσει δι' ἐπιταγῆς και μὴ φέροντας τόκον, ἢ εἰς λογαριαμοὺς ἐπὶ προθεσίμια, πληρωτέους μόνον μετὰ ὄρισμένην περίοδον και συνήθως φέροντας τόκον· *παρέχει δάνεια* εἰς τοὺς πελάτας της εἰς λογαριαμοὺς

δανείου ἢ ἐπιτρέπει τὴν ἀνάληψιν ποσῶν μεγαλυτέρων τῆς καταθέσεως εἰς τρεχούμενον λογαριασμόν· προεξοφλεῖ συναλλαγματικὰς καὶ γραμμάτια εἰς τιμὰς ἀγορᾶς καὶ δέχεται συναλλαγματικὰς διὰ λογαριασμόν τῶν πελατῶν καὶ ἀνταποκριτῶν τῆς.

Πλειᾶσται σύγχρονοι τράπεζαι ἀναλαμβάνουν ἐπίσης σοβαρὰς ὑπηρεσίας μεσο-λαβήσεως διὰ λογαριασμόν τῶν πελατῶν των καὶ ἄλλων τραπεζῶν, ὡς, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὴν ἀσφκλῆ φύλαξιν πολυτίμων εἰδῶν· εἰς τὴν συνάθροισιν ἐπιταγῶν, τοκομεριδίων, μερισμάτων καὶ συναλλάγματος· εἰς τὴν ἀνάληψιν συναλλαγῶν ἐπὶ ὁμολογιῶν καὶ μετοχῶν καὶ εἰς τὰς πράξεις ἐπὶ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος· ὡς καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων τοῦ ἐκπροσώπου, ἐκτελεστοῦ, ἐπιτρόπου, ἢ δικαιοτῆτος ὡς πρὸς τὴν τιμότητα καὶ φερεγγυότητα τῶν πελατῶν. Ἡ πλειονότης τῶν τραπεζῶν εἰς τὴν χώραν αὐτὴν εἶναι τράπεζαι καταθέσεων καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐκδόσεως *τραπεζογραμματίων*, κάποτε ὑπερτάτης σημασίας εἰς τὸ Βρετανικὸν τραπεζιτικὸν ἐπάγγελμα, ἔχει περιορισθῆ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Οὐαλλίᾳ εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἀγγλίας, καὶ εἰς τὴν Σκωτιῶν καὶ Ἰρλανδίαν εἰς τὰς ἀρχαιότερον ἰδρυθεῖσας τράπεζας αὐτῶν τῶν χωρῶν.

Ἡ χρησιμότης τῶν τραπεζῶν εἰς τὴν κοινωνίαν

Ἐξέτασις τῶν εἰς τὰς προηγουμένας παραγράφους μελετηθέντων ἔργων θὰ δεῖξῃ ἀμέσως ὅτι οἱ τραπεζῖται προσφέρουν ὑπηρεσίας ἀνεκτιμήτου ἀξίας διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας. Διὰ τῆς δράσεώς των ὡς διαμέσων μεταξὺ μεγάλων ἀριθμῶν καταθετῶν καὶ δανειστῶν ἄφ' ἐνός καὶ ἐξ ἴσου πολυαριθμῶν δανειζομένων ἄφ' ἐτέρου, αἱ τράπεζαι κινητοποιοῦν τὸ κεφάλαιον καὶ καθιστοῦν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἀποτελεσματικὴν. Δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς μεγάλαι δεξαμεναὶ χρημάτων ἐκ δανείων, εἰς τὰς ὁποίας ρέουν μυριάδες μικρῶν χειμάρρων ὑγρῶν κεφαλαίων, καὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας διανέμονται εἰς ὅλην τὴν χώραν, καὶ κατὰ χρόνους ὅποτε χρειάζονται περισσότερον καὶ εἰς τόπους ὅπου δύνανται ἀποτελεσματικώτερον νὰ χρησιμοποιηθοῦν, προμήθειαι κεφαλαίου αἱ ὁποῖαι ὀρθῶς θεωροῦνται ὡς πηγαὶ περικιτέρου πλοῦτου. Ἀναρίθμητα μικρὰ χρηματικὰ ποσὰ καθίστανται παραγωγικὰ ἐνῶ ἄλλως θὰ παρέμενον ἀδρανῶς ἀποκεκρυμμένα, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ τραπεζιτικὴ ὀργάνωσις ἔρχεται ἄρρωγός τῆς μετατοπίσεως τοῦ πλοῦτου τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν κεφαλαιοκρατῶν εἰς πλούσιον μέρος πρὸς ἄλλας περιοχὰς ὅπου ὁ πλοῦτος αὐτὸς δύναται ἀποτελεσματικῶς καὶ ἐπικερδῶς νὰ ἀπασχοληθῆ πρὸς τελικὴν ὠφέλειαν τῆς κοινωνίας ἐν τῷ συνόλῳ.

Ἐν γένει, ἡ ὑπαρξὶς σταθεροῦ καὶ ἐπιτυχῶς ἀνεπτυγμένου τραπεζιτικοῦ συστήματος παρέχει ἀσφάλειαν διὰ μεγάλην καὶ μικρὰν ἀποταμίευσιν, καθιστᾷ δυνατὰς τὰς πληρωμὰς καὶ εἰς μεγάλας ἀκόμη ἀποστάσεις μὲ ἀσφάλειαν καὶ ταχύτητα, καὶ οὕτω διευκολύνει ὅλας τὰς μορφὰς τῶν οἰκονομικῶν πράξεων. Ἐκ τούτου, ἡ ὑπαρξὶς σταθεροῦ καὶ δραστηρίου οἰκονομικοῦ συστήματος εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἐνθάρρυνσις πρὸς ἀποταμίευσιν, οἰκονομία καὶ λιτότητα. Ὁ μικρὸς καταθέτης φέρεται ἐκτιμῶν τὰς εὐκολίας ἀσφαλοῦς ἐπενδύσεως, τὴν ὁποίαν παρέχουν αἱ τράπεζαι καὶ οὕτω εὐρίσκομεν ὅτι εἰς μίαν σύγχρονον κοινωνίαν ἀκόμη καὶ αἱ πτω-

χότεραι τάξεις διαθέτουν λογαριασμούς εις τραπεζας αποταμιεύσεως εάν μη εις τραπεζας καταθέσεων.

Παρόμοιαι συνθήκαι πρέπει τελικῶς νὰ ἔχουν ἀντίδρασιν εις τὴν γενικὴν εὐημερίαν τῆς κοινωνίας, καὶ ὅταν ἐνθυμούμεθα εις ποίαν ἔκτασιν ὁ χρόνος, τὸ χρῆμα καὶ ἡ ἐργασία ἐξοικονομοῦνται διὰ τοῦ συστήματος τῶν ἐπιταγῶν καὶ διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν γενικῆς χρησιμότητος τῶν τραπεζικῶν μας ἰδρυμάτων, εὐκόλως θὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ χώρα, μὲ ὑγιᾶς τραπεζικὸν σύστημα, κατέχει ἐν τῶν σταθερωτέρων θεμελιῶν τῆς εὐημερίας.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Χ

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: ΠΡΟΣΟΔΟΣ

Ἡ μέχρι τοῦδε ἐξέτασις τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος μᾶς ἔδειξε διατὶ παράγονται ἀγαθὰ, διατὶ παρέχονται ὑπηρεσίαι, πῶς σχηματίζονται αἱ ἀξίαι τῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, καὶ πῶς αἱ ἀξίαι αὗται μετροῦνται εις μονάδας χρήματος οὕτως ὥστε νὰ διευκολύνουν τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ἀγαθῶν μεταξὺ παραγωγῶν καὶ καταναλωτῶν. Πρέπει ἀκόμη νὰ ἐξετάσωμεν πῶς οἱ καταναλωταὶ ἀποκτοῦν χρήματα διὰ τῶν ὁποίων δύνανται μὲ τὴν σειράν των νὰ ἀποκτήσουν ἔλεγχον ἐφ' ὠρισμένον τμήματος τῶν συνολικῶς παραγομένων ἀγαθῶν, δηλαδὴ πῶς ἀποκτοῦν τὰ χρήματα μὲ τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀγοράσουν τὰ ἀναγκαῖα των ἀγαθὰ.

Κ α τ α ν ο μ ῆ

Ὁ κλάδος τῆς Οἰκονομολογίας, ποῦ διαπραγματεύεται περὶ αὐτοῦ τοῦ θέματος εἶναι γνωστὸς ὡς *κατανομῆ*. Ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἔννοιᾳ, κατανομῆ σημαίνει, ὄχι τὴν φυσικὴν μετάθεσιν τῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ τὴν ἰσομερῆ διανομὴν τῆς ὀλικῆς ἀξίας τῶν παραγομένων ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐντὸς μιᾶς κοινωνίας κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς δοθείσης περιόδου μεταξὺ τῶν λαμβανόντων μέρος εις τὴν παραγωγὴν των, ἦτοι, μεταξὺ τῶν συντελεστῶν παραγωγῆς, φύσεως, ἐργασίας καὶ κεφαλαίου· πρέπει ἐπίσης νὰ ἀμειφθῇ καὶ ἡ ἐπιχειρήσις.

Οἱ συντελεσταὶ οὗτοι ἐνοῦνται εις πᾶσαν κοινωνίαν πρὸς παραγωγὴν συνόλου ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, καὶ ἕκαστος τῶν συντελεστῶν αὐτῶν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ μερίδιον τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν αὐτῶν. Ἡ συνολικὴ αὕτη ἀξία καλεῖται ὑπὸ τοῦ οἰκονομολόγου *ἐθνικὸν εἰσοδήμα*, καὶ θεωρεῖται ὡς τὸ καθαρὸν προῖον τῶν παραγωγικῶν ἀποτελεσμάτων τὸ ὁποῖον προκύπτει μετὰ τὴν διενέργειαν ἐκπτώσεως ποσῶν δι' ἀντικατάστασιν πρώτων ὀλῶν καὶ ἀπόσβεσιν τῶν μηχανημάτων εις τὴν περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκτῆθη τὸ εἰσόδημα, συνήθως ἐν ἔτος.

Τὸ πρόβλημά μας τώρα εἶναι νὰ ἀνακαλύψωμεν ποῖαι ἀρχαὶ διέπουν τὴν διαίρεσιν τοῦ καθαρῶ αὐτοῦ προῖοντος τῆς παραγωγῆς, ἢ τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος, μεταξὺ τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς. Τὰ μερίδια ποῦ δίδονται εις τὴν φύσιν, ἐργασίαν, κεφάλαιον καὶ ἐπιχειρήσιν εἶναι γνωστὰ ἀντιστοίχως ὡς *πρόσοδος, ἡμερομίσθια, τόκος καὶ κέρδη*. Ἡ πρόσοδος, ὁπωσδήποτε, εις τὴν οἰκονομικὴν ἔννοιαν ἀναφέρεται εις συντελεστὰς ἐκτὸς τοῦ συντελεστοῦ φύσεως.

Ἡ φύσις τῆς προσόδου

Ὁ ὄρος πρόσσος εἰς τὴν Οἰκονομολογίαν ἀναφέρεται εἰς τὴν *καταβαλομένην πληρωμὴν διὰ τὴν χρῆσιν ἐνὸς συντελεστοῦ τῆς παραγωγῆς ἢ προσφορά τοῦ ὁποίου εἶναι σταθερά*. Ἡ συχνοτέρᾳ αὐτοῦ ἐφαρμογὴ εἶναι πρὸς πληρωμὴν τοῦ συντελεστοῦ φύσις.

Τὸ πρῶτον τῆς πληρωμῆς τὸ καταβαλλόμενον ἀναφορικῶς πρὸς πᾶν μέρος γῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προσφορᾶς τῆς ζητήσεως. Ἡ ὀλικὴ προσφορὰ γῆς εἶναι σχετικῶς ὠρισμένη ἀλλὰ μέρη αὐτῆς εἶναι πλέον ἐπιθυμητὰ ἄλλων μερῶν καί, ἐπομένως, μεγαλυτέρας ζητήσεως. Δύο χαρακτηριστικὰ τῆς γῆς ἐπηρεάζουσαν τὴν προσφορὰν παντὸς εἰδικοῦ τμήματος αὐτῆς: ἡ γονιμότης καὶ ἡ θέσις τούτου.

Εἰς τὴν περίπτωσιν γῆς χρησιμοποιουμένης διὰ γεωργικοὺς σκοποὺς, ἡ *γονιμότης* εἶναι ὁ κύριος συντελεστὴς σχηματισμοῦ τῆς ζητήσεως δι' αὐτήν. Ὁ ἀγροκτηματίας ἐξετάζει μετὰ προσοχῆς τὴν φύσιν τοῦ χώματος καὶ ἀποστράγγισιν παντὸς ἀγροῦ πού προτίθεται νὰ ἐνοικιάσῃ, καὶ θὰ πληρώσῃ ὑψηλότερον ἐνοίκιον διὰ γονιμότερον ἀγρὸν, διότι ὁ γονιμότερος ἀγρὸς πρόκειται νὰ τοῦ δώσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν διὰ τὰς δαπάνας του εἰς ἐργασίαν καὶ κεφάλαιον.

Ὁ ἀγροκτηματίας ὁμοίως ἐξετάζει τὴν θέσιν τῆς γῆς, καί, τῶν ἄλλων πραγμάτων ὄντων ἴσων, θὰ ἐκλέξῃ γῆν πλεονεκτικῆς θέσεως ἀναφορικῶς πρὸς τὴν προσδοκωμένην ἀγορὰν τοῦ προϊόντος του. Συνήθως, θὰ πληρώσῃ ὑψηλότερον ἐνοίκιον δι' ἀγρὸν πλησίον πόλεως ἢ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ ἢ κεντρικῆς ἀρτηρίας παρὰ δι' ἀγρὸν μακρῶν σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, ποταμοῦ ἢ ὁδοῦ καὶ προσιτοῦ μόνον μετὰ δυσκολίας. Ἄν εἶναι δαπανηρὸν καὶ ἐπίπονον νὰ φέρῃ τροφήν καὶ ἀναγκαίᾳς προμηθείας εἰς τὸ ἀγρόκτημα, καὶ δύσκολον ἢ δαπανηρὸν νὰ μεταφέρῃ τὸ προϊόν ἀπὸ τὸ ἀγρόκτημα εἰς τὴν ἀγορὰν, τὸ ἐνοίκιον πού ὁ ἀγροκτηματίας διατίθεται νὰ πληρώσῃ διὰ τὸ ἀγρόκτημα θὰ εἶναι σχετικῶς χαμηλόν.

Εἰς πόλεις, ὅπου τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἔδαφος χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν οἰκοδόμησιν οἰκιῶν, καταστημάτων, γραφείων, ἐργοστασίων καὶ ἀποθηκῶν, ἢ διὰ δρόμους, γήπεδα, ἢ τόπους ἀναψυχῆς, ἡ θέσις εἶναι ἐτι μεγαλυτέρας σπουδαιότητος. Τὸ ἔδαφος πού πρόκειται νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τοιοῦτους σκοποὺς δὲν χρειάζεται νὰ εἶναι εὐφορον· πρέπει ἕμως νὰ ἔχῃ κατάλληλον θέσιν διὰ τὸν σκοπὸν πού θὰ χρησιμοποιηθῇ, δηλαδὴ πρέπει νὰ εἶναι προσιτόν, καὶ ὅσον περισσότερο προσιτόν εἶναι τόσο μεγαλυτέρα εἶναι ἡ ζήτησις καὶ τόσο ὑψηλότερον τὸ ἐνοίκιον. Οὕτως, εὐρίσκωμεν ὅτι τὰ ἐνοίκια εἰς τὸ κέντρον μιᾶς πόλεως εἶναι ὑψηλότερα τῶν ἐνοικίων τῶν περιχώρων ἢ τῶν πλησίον χωρίων.

Πρόσσος καὶ κόστος

Ἔνεκα τοῦ ὅτι τὸ ἔδαφος εἶναι περιωρισμένον, ὑπάρχουν ἀνταγωνιστικαὶ χρήσεις αὐτοῦ, ὡς ἀκριβῶς ὑπάρχουν ἀνταγωνιστικαὶ χρήσεις δι' ἕκαστον τῶν ἄλλων συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς. Οἱ συντελεσταὶ τῆς παραγωγῆς δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶν δι' οἰομένηποτε ἰδιαιτέρον σκοπὸν μόνον ἂν ἀποσυρθῶν ἀπὸ ἄλλας χρήσεις. Πρέπει ἐπομένως νὰ δέχωνται ἀμοιβὴν τουλάχιστον ἴσην ἐκείνης

πὺ θά ἐδέχοντο ἂν εἶχον χρησιμοποιηθῆ εἰς τὴν παραγωγὴν ἄλλου τινός.
 Ἐν γένει, τοῦτο ἰσχύει καὶ διὰ τὴν γῆν, ὡς καὶ διὰ κάθε ἄλλον συντελε-
 στὴν τῆς παραγωγῆς. Οἱ οἰκονομολόγοι τῆς Κλασσικῆς Σχολῆς, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ
Δαυῖδ Ρικάρντο ἦτο ἴσως ὁ ἐπιφανέστερος, ἐθεώρουν τὸ ἔδαφος ἐπὶ διαφορετι-
 κῆς θέσεως διότι ὑπεστήριζαν ὅτι αἱ μονάδες γῆς δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶν
 δι' ἕνα σκοπὸν μόνον. Ἄν ἡμεῖς παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ γῆ δύναται νὰ χρησιμο-
 ποιηθῆ μόνον διὰ σιτοκαλλιέργειαν, ἡ μόνη διαζευκτικὴ χρῆσις αὐτοῦ τοῦ
 σκοποῦ εἶναι ἡ μὴ χρησιμοποίησις της καθ' ὀλοκληρίαν.

Δὲν συμβαίνει ὅμως αὐτό· ἔδαφος διὰ σιτοκαλλιέργειαν κατωτέρως ἀποδοτι-
 κότητος δυνατὸν νὰ εἶναι ἄριστον ὡς βοσκότοπος, καὶ ὡς τοιοῦτος δύναται νὰ ἔχη
 ὑψηλὴν πρόσδοον. Ὅμοιως, ἔδαφος ἀκατάλληλον διὰ σιτοκαλλιέργειαν, δύναται
 ἴσως ἐπικερδῶς νὰ ἐκμισθωθῆ εἰς ἐταιρείαν ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἰδρύσῃ γήπεδον γκολφ
 ἢ μικρὸν συνοικισμὸν εἰς αὐτό. Εἰς τὴν πρᾶξιν, τὸ ἔδαφος δύναται νὰ μεταβιβα-
 σθῆ καὶ μεταβιβάζεται ἐκ μιᾶς χρήσεως εἰς ἑτέραν ὅποτεδήποτε πρόκειται νὰ
 προκύψῃ κέρδος ἐκ τῆς μεταβιβάσεως. Πρὸς τὸ γεγονός ὅτι ἡ ὀλικὴ προσφορὰ
 γῆς εἶναι ὠρισμένη, ἡ προσφορὰ γῆς δι' ἐκάστην χρῆσιν δύναται συνήθως νὰ
 αὐξήθῃ, ὅταν ἡ ζήτησις διὰ τὰ προϊόντα της αὐξάνῃ, διὰ τῆς ἀποσπάσεως γῆς ἐξ
 ἄλλων χρήσεων.

Ἀντιστρόφως, ἡ προσφορὰ γῆς δι' ἐκάστην ἰδιαιτέραν χρῆσιν θά μειωθῆ ἂν
 κατέλθῃ ἡ ζήτησις διὰ τὸ προϊόν της, διὰ τῆς ἀποσπάσεως μερικῶν μονάδων δι'
 ἄλλας χρήσεις.

Τὸ ἔδαφος ἔχει πραγματικὸν κόστος ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ ἄλλοι συντελε-
 σταὶ τῆς παραγωγῆς, δηλαδὴ ἡ ἐργασία, τὸ κεφάλαιον ἢ ἡ ἐπιχείρησις. Ἐν ἄγα-
 θὸν δύναται νὰ παραχθῆ μόνον εἰς τὸ κόστος ἀναλήψεως ἔδαφους ἐκ τῆς παραγω-
 γῆς ἄλλων ἀγαθῶν. Τὸ πραγματικὸν αὐτὸ κόστος μετρεῖ τὸ ἐνοίκιον ποῦ πρέπει
 πράγματι νὰ καταβληθῆ πρὸς κατοχὴν μονάδος ἔδαφους. Καὶ ἡ ἀμοιβὴ ἢ ὅποια
 πρέπει νὰ καταβληθῆ εἰς μονάδα ἔδαφους διὰ τὴν ἀποσπάσιν αὐτὴν ἀπὸ ἄλλην
 τινὰ χρῆσιν προφανῶς εἰσέρχεται εἰς τὴν τιμὴν. Ἐκ τῆς ἀπόψεως μιᾶς ἰδιαιτέρας
 βιομηχανίας, τὸ κόστος τῆς μονάδος αὐτῆς πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ, ἄλλως δὲν
 θά ὑπάρξῃ ἔδαφος διὰ τὴν βιομηχανίαν ταύτην.

Ἄστικά ἐνοίκια

Ἐδαφος πλεονεκτικωτέρας θέσεως, δηλαδὴ ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἀγορὰν ἢ σιδη-
 ροδρομικὸν σταθμὸν ἢ κέντρον τῆς πόλεως, ἢ ἔδαφος τὸ ὅποιον ζητεῖται περισσό-
 τερον δι' οἰονδήποτε σκοπὸν, φέρει ὑψηλότερον ἐνοίκιον ἢ τὸ ἔδαφος ὅχι τόσον
 πλεονεκτικῆς θέσεως. Τὸ ἐνοίκιον εἰς τὰ περιχώρα μιᾶς μεγάλης πόλεως εἶναι
 κατὰ πολὺ ὑψηλότερον ἐκείνου τῶν γεωργικῶν περιοχῶν τῶν περιχώρων, καὶ
 ἑχθμιαία αὐξήσις ἐπέρχεται ὅσον φθάνομεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς πόλεως.

Ἡ προσφορὰ ἔδαφους εἰς ἀποκλειστικὰ ἐμπορικὰ κέντρα τοῦ Λονδίνου ὡς
 τὸ Πικκαντίλλου καὶ ἡ Μπότ Στρήτ εἶναι περιωρισμένη· οἰκόπεδα εἰς ἄλλα μέρη
 τοῦ Λονδίνου δὲν δύνανται νὰ ἐκανοποιήσουν τὴν ἰδίαν ζήτησιν. Ἡ ζήτησις διὰ τὰ
 κεντρικώτερα ἢ πιδι μοντέρνα μέρη μιᾶς πόλεως εἶναι σβαστὴ καὶ τὰ ἐνοίκια
 εἶναι ὑψηλά, μολοντί αἱ ὑψηλαὶ τιμαὶ δὲν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὑψηλῶν ἐνοί-

κίων' είναι ή αίτία. Ὁ καταστηματούρχος εἰς τὸ Γουέστ "Εντ (1) τοῦ Λονδίνου εἶναι πρόθυμος νὰ πληρώσῃ ὑψηλὸν ἐνοίκιον διότι οἱ πελάται του εἶναι διατεθειμένοι νὰ πληρώνουν ὑψηλὰς τιμὰς διὰ τὸ προνόμιον τῶν ἀγορῶν των εἰς ἀποκλειστικὸν κέντρον, ἢ διότι, μολονότι αἱ τιμαὶ πωλήσεως ἴσως δὲν εἶναι ὑψηλότεραι, ὁ κύκλος ἐργασιῶν του θὰ εἶναι μεγάλος εἰς τοιαύτην περιοχὴν. Θὰ δρίζονται ὑψηλαὶ τιμαὶ ἀνεξαρτήτως ὕψους ἐνοικίου· οἱ ἰδιοκτῆται, ὡς καὶ οἱ ἐνοικιασταί, γνωρίζουν αὐτό, καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν καταστηματούρχων θὰ δημιουργήσῃ, ὡς ἐκ τούτου, ὑψηλὰ ἐνοίκια.

Ἡ καταβλαλλομένη ἀμοιβὴ διὰ τὴν χρῆσιν μιᾶς κατοικίας δὲν εἶναι καθαρὸν ἐνοίκιον. Ἀποτελεῖται μεγάλως ἐκ τοῦ τόκου τοῦ διὰ τὴν παροχὴν τοῦ ἀκινήτου διατεθέντος κεφαλαίου καὶ ἐν μέρει ἐξ ἑνὸς ποσοστοῦ διὰ ἐπισκευὰς καὶ ἀποσβέσεις. Ἐνῶ, ἐπομένως, τὸ χρησιμοποιούμενον διὰ σκοποὺς οἰκοδομήσεως ἔδαφος θὰ φέρῃ εἰς τὸν κάτοχόν του τοῦλάχιστον τὸ τρέχον οἰκονομικὸν ἐνοίκιον γεωργικῆς περιοχῆς, ἢ πληρωμὴ διὰ τὴν χρῆσιν κατοικίας δὲν εἶναι ἐνοίκιον ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἐννοίᾳ τοῦ θρου. Ἐνοίκιον ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἐννοίᾳ εἶναι πληρωμὴ μόνον διὰ τὴν χρῆσιν ἔδαφους ἢ ἄλλου φυσικοῦ παράγοντος καὶ δὲν περιλαμβάνει ἀπόδοσιν ἐπ' ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου.

Μεταβολαὶ εἰς τὸ ἐνοίκιον

Αὐξήσεις εἰς τὴν ζήτησιν ὠρισμένων μορφῶν προϊόντος θὰ καταστήσουν διαθέσιμον περισσότερον ἔδαφος διὰ τὴν παραγωγὴν των καὶ τὸ ἐνοίκιον τῶν σχετικῶν μονάδων θὰ ἀνέλθῃ. Θὰ ὑπάρξῃ τότε ὀλιγώτερον ἔδαφος δι' ἄλλας χρήσεις καὶ ἄλλα ἐνοίκια δυνατὸν νὰ ἀνέλθουν ἐπίσης.

Ἄν ὑπάρξῃ αὐξήσις πληθυσμοῦ ἢ πρόοδος βιομηχανικῆς τεχνικῆς, ἢ ὁποία φέρει ὑψηλότερον ἐπίπεδον ζωῆς καὶ οὕτω προκαλεῖ ἠδυσμένην ζήτησιν γεωργικῶν προϊόντων ἐν γένει, θὰ λάβῃ χώραν ὁμοίομορφος αὐξήσις ἐνοικίων. Ἀντιστρόφως, πτώσις παραγωγῆς ἢ ἐπιπέδου ζωῆς θὰ ἐπιφέρῃ πτώσιν τῶν ἐνοικίων.

Βελτιώσεις τῆς γεωργικῆς τεχνικῆς θὰ ἔχουν τὸ ἀποτέλεσμα πτώσεως τῶν ἐνοικίων ἐν γένει διότι, μολονότι αἱ βελτιώσεις δυνατὸν νὰ ἐπηρεάζουν μόνον ὠρισμένας μορφὰς γεωργικοῦ προϊόντος, θὰ διευκολύνουν τὴν παραγωγὴν μεγαλύτερων ποσοτήτων προϊόντων ἐπὶ ὀλιγωτέρου ἔδαφους. Θὰ ὑπάρξῃ τότε περισσότερον ἔδαφος διαθέσιμον δι' ἄλλους σκοποὺς, οὕτω δὲ ἄλλα ἐνοίκια θὰ μειωθοῦν ἐπίσης. Ταυτοχρόνως πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι αἱ βελτιωμέναι μέθοδοι τείνουν νὰ ὠφελήσουν περισσότερον τὰς κατωτέρας μονάδας παρὰ τὰς γονιμωτέρας. Καθὼς αἱ νέαι μέθοδοι δίδουν τὰς δυνάμεις εἰς ἔδαφος μὴ ἄξιον πρὸς καλλιέργειαν πρότερον, νὰ ἀχθῇ τώρα πρὸς καλλιέργειαν, τὸ ἐνοίκιον τῶν κατωτέρων μονάδων δυνατὸν νὰ ἀνέλθῃ. Μολονότι τὰ ἐνοίκια ἐν γένει δυνατὸν νὰ εἶναι χαμηλότερα, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐφευρέσεων ἴσως φέρῃ εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τὰ ἐνοίκια διαφόρων τμημάτων τῆς γῆς.

Μείωσις κόστους μεταφορῶν θὰ αὐξήσῃ τὰ ἐνοίκια τῆς μὴ πρότερον προσιτῆς γῆς. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι τὰ ἐνοίκια τῆς ἐνδο-οριακῆς γῆς θὰ αὐξηθοῦν

1) Κέντρον πολυτελῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων ἐν Λονδίῳ.

κατ' ἀναλογίαν. Ἀπεναντίας, πρόκειται μᾶλλον νὰ μειωθοῦν ὡς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐκ τῶν πλέον ἀπομεμακρυσμένων πηγῶν προσφορᾶς.

Πρόσοδος (ἀμοιβή) ἱκανότητος

Αἱ μονάδες ἐργασίας, ὡς αἱ μονάδες γῆς, διαφέρουν ἄλλων μονάδων. Μερικοὶ δικηγόροι ἔχουν μεγάλην ἐπιτυχίαν ἐνῶ ἄλλοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργάζωνται σκληρῶς διὰ νὰ ἐπιζήσουν· μερικοὶ καλλιτέχνη εἶναι ἐπιτυχεῖς καὶ πωλοῦν τὰς ὑπηρεσίας των, πίνακας, κλπ. εἰς ὑψηλὰς τιμὰς ἐνῶ ἄλλοι δυσκολεύονται εἰς τὴν εὐρεσίαν ἀγοραστῶν καθ' ὁλοκληρίαν. Οἱ ἐπιτυχημένοι κερδίζουν ὑψηλὰς ἀμοιβὰς διότι κατέχουν εἰδικὰ ταλέντα καὶ ἡ προσφορὰ τοιούτων ταλέντων εἶναι σχετικῶς ὄρισμένη. Αἱ ἀμοιβαὶ ποῦ κερδίζονται ὡς ἀποτέλεσμα τοιούτων μοναδικῶν ταλέντων εἶναι πραγματικὴ πρόσοδος, πρόσοδος ἐξ ἱκανότητος.

Ὑπερτίμησις ἢ ὑπεραξία

Ὅταν ἡ ἀξία τοῦ ἐδάφους ἀνέρχεται ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπενδύσεως ἐργασίας καὶ κεφαλαίου εἰς αὐτό, ὅπως, π.χ. ἕνεκα τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ (εἰς τὰς πόλεις) ἢ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς δημιουργίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἢ κεντρικῆς ἀρτηρίας, λέγομεν ὅτι προκύπτει «*ὑπερτίμησις*» εἰς τὸν κάτοχον τῆς περιουσίας ταύτης. Ἡ ἀπόδοσις αὕτη δὲν ἔχει κερδηθῆ μετὰ τὴν ἔννοιαν ὅτι οἱ κτήτορες τῆς γῆς οὐδὲν ἔπραξαν διὰ νὰ φέρουν τὴν ὑπὸ τῆς γῆς κτωμένην πρόσθετον ἀξίαν, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον τοιαῦται προσθῆναι εἰς τὰς ἀξίας τῆς γῆς θεωροῦνται ὡς ὑποκείμενα εἰς φορολογίαν ἢ οἰκιοποίησιν ὑπὸ τῆς πολιτείας.

Δικαιώματα

Δικαίωμα εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ ἐκμεταλλεοῦ ὀρυχείου ἢ πετρελαιοπηγῆς καταβαλλομένη πληρωμὴ εἰς τὸν κτήτορα τοῦ ὀρυχείου ἢ τῆς πετρελαιοφόρου περιοχῆς. Συνήθως, ἡ πληρωμὴ αὕτη ὀρίζεται διὰ μακρὰν περίοδον θάσει ἐκτιμῆσεως, γενομένης ὑπὸ τοπογράφου, τῶν πόρων τοῦ ὀρυχείου ἢ φρέατος καὶ τοῦ ἔτησιου παραγωγικοῦ τοῦ ἀποτελέσματος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου ταύτης.

Τὸ δικαίωμα διαφέρει τοῦ ἐνοικίου. Ἐνοίκιον εἶναι ἡ καταβαλλομένη πληρωμὴ διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἀφθάρτων δυνάμεων τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος δὲν ζημιούται ὅταν καλλιεργεῖται ἢ χρησιμοποιεῖται ὡς βοσκότοπος· εἰς τὴν πραγματικότητα, γενικῶς βελτιούται. Ἡ παραγωγή εἰς τὰ ὀρυχεῖα καὶ τὰς πετρελαιοπηγὰς, ἀντιθέτως, στερεῖ τὴν φύσιν μέρους τοῦ πλοῦτος τῆς, ἐκ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθραξ καὶ τὸ πετρέλαιον, ὁ κασσίτερος καὶ ὁ χρυσοῦς ἐξάγονται ἐκ τῆς γῆς, δὲν δύνανται νὰ ἐπανατοποθετηθοῦν, οὕτως ἡ ἀξία τῆς γῆς ἔχει κατ' ἀναλογίαν μειωθῆ. Τὸ δικαίωμα, ἐπομένως, εἶναι ἐν μέρει ἐνοίκιον καὶ ἐν μέρει ἀποζημίωσις διὰ τὴν μείωσιν τῆς ἀξίας τοῦ ἐδάφους προξενηθείσης διὰ τῆς μετακινήσεως μέρους τοῦ ὀρυκτοῦ αὐτοῦ πλοῦτος.

Ἡ δικαίωσις τῆς καταβολῆς ἐνοικίου

Τὸ σχέδιον δι' ἐθνικοποίησιν δύναται νὰ δικαιοθῆ περισσότερον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐδάφους παρὰ εἰς τὴν περίπτωσιν ἄλλων συντελεστῶν τῆς παρα-

γωγής. Ἐμφανῶς, ὡς σήμερον ἔχει ἡ κατάστασις πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζωμεν βραδύαν ἀλλὰ θεβαίαν αὔξησιν ἐνοικίων καθὼς τὸ ἔδαφος βαθμιαίως σπανίζει. Ἡ αὔησις αὐτῆ τῶν ἐνοικίων οὐδόλως ὀφείλεται εἰς τὰς προσπαθείας τῶν ἰδιοκτητῶν εἶναι μία μορφή εἰσοδήματος *μη κερδηθέντος*.

Ταυτοχρόνως, οἱ λήπται τοῦ ἐνοικίου δηλαδή οἱ κτήτορες τοῦ ἐδάφους, ἔχουν δικαίως ἐπὶ τοσοῦτον δικαίωμα εἰς τὸ εἰσόδημά των ὅσον καὶ οἱ λήπται τοῦ τόκου, διότι εἰς τὴν μεγάλην πλειονότητα τῶν περιπτώσεων ἔχουν ἐπενδύσει τὰ χρήματά των εἰς γῆν ὡς φορέα εἰσοδήματος. Τὸ νὰ στερήσωμεν αὐτοὺς τοῦ εἰσοδήματος τούτου θὰ ἦτο ἐπὶ τοσοῦτον ἀδικον ὅσον καὶ τὸ νὰ καταργήσωμεν τὴν πληρωμὴν τόκου ἐπὶ τῶν κυβερνητικῶν ὁμολογιῶν. Θὰ ἦτο ἄμεσος ἄρνησις τῶν δικαιωμάτων τῆς ἰδιωτικῆς ἰδιοκτησίας. Ὁ κτήτωρ γῆς ἔχει πλήρως τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ πληρωμὴν διὰ τὴν χρῆσιν τῆς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ποῦ ὁ κάτοχος συλλογῆς σπανίων πινάκων ἔχει τὸ δικαίωμα διὰ πᾶν δυνατὸν νὰ ἀποκτηθῇ εἰσόδημα ἐκ τῆς ἐκθέσεως αὐτῶν. Ἀλλὰ, ἀντίθετος πρὸς αὐτὴν εἶναι ἡ γνώμη ὅτι ἡ πρόσδος γῆς προκύπτει ἐκ κοινωνικῶν λόγων ἐπὶ τῶν ὁποίων οὐδὲν ἄτομον ἄσκει ἔλεγχον καὶ διὰ τοὺς ὁποίους οὐδὲν ἄτομον δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ πίστωσιν ὅπως δύναται ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἄλλας μορφὰς εἰσοδήματος.

(Συνεχίζεται)